

Savjetodavni rad pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Belinić, Renata

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:507282>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

RENATA BELINIĆ

SAVJETODAVNI RAD PEDAGOGA S RODTELJIMA U USTANOVI
RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2021.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

RENATA BELINIĆ

SAVJETODAVNI RAD PEDAGOGA S RODITELJIMA U USTANOVI
RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

Prof. dr. sc. SOFIJA VRCELJ

Rijeka, 2021.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF EDUCATION

RENATA BELINIĆ

PEDAGOGICAL COUNSELING FOR PARENTS IN THE EARLY
CHILDHOOD EDUCATION INSTITUTIONS

MASTER THESIS

Mentor:

Prof. dr. sc. SOFIJA VRCELJ

Rijeka, 2021.

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOG RADA

Ovime potvrđujem da sam osobno napisao/la rad pod naslovom: *Savjetodavni rad pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* te da sam njegov autor/ica.

Svi dijelovi rada, nalazi i ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežnim izvorima, literaturi i drugom) u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime studenta/ice: Renata Belinić

Datum: srpanj, 2021.

Vlastoručni potpis: _____

ZAHVALE

Zahvala svim profesorima Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Rijeci na podršci, usmjeravanju i nesebičnoj pomoći tijekom studiranja.

Zahvala mojoj mentorici dr.sc. Sofiji Vrcelj na motivaciji, potpori i jačanju profesionalnih kompetencija, na ovom prekrasnom iskustvu kroz koje me usmjeravala i pomogla mi da rastem, na empatičnosti i razumijevanju, na svim savjetima i na ljudskosti.

Zahvala mojoj pedagoginji prof. Mari Malenici na profesionalnom usmjeravanju i potpori da više vjerujem u sebe.

Zahvala mojim najmilijima na nesebičnoj potpori i ljubavi koju mi svakodnevno pružaju. Hvala Vam što vjerujete u mene, bez Vas ništa ne bi bilo moguće.

Zahvala svim mojim prijateljima na prihvaćanju i podršci u mojim odlukama. Zahvalna sam da sam dio Vaših života.

I na kraju zahvala mojim anđelima Orneli i Patricku, Vi ste moja snaga i moja motivacija, rastem zajedno s Vama.

Sažetak

Potreba za savjetodavnim radom nameće se u svim institucijama i na svim razinama odgoja i obrazovanja, pa tako i na području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Razlozi su višestruki i povezani promjenama društvenih odnosa i potreba društva koje imaju za posljedicu promjene u strukturi obitelji, potrebama obitelji, promjenama u vrijednostima i stavovima roditelja prema odgoju djece i njihovim očekivanjima. U ovom radu naglasak je na pedagoškom savjetodavnom radu stručnog suradnika pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kao glavnim čimbenicima sustava u cjelovitom odgoju i obrazovanju djeteta. Kroz metodologiju istraživanja nastoji se istražiti koje oblike suradnje pedagozi koriste u savjetodavnom radu s roditeljima, koje teme i probleme rješavaju, s kakvim se poteškoćama susreću, kakva je motivacija i interes roditelja za savjetovanjem. Rezultati istraživanja pokazuju da je potreba za savjetodavnim radom pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja nužna i neophodna, da stručni suradnici pedagozi svakodnevno obavljaju neposredan savjetodavni rad, da je najčešći oblik rada usmjeren na individualno savjetovanje i rješavanje problema i da je potrebno pružanje podrške roditeljima u obavljanju roditeljske uloge. Nadalje nalazi ukazuju na potrebu bolje informiranosti roditelja u konzumiranju usluga savjetodavnog rada pedagoga i jačanja partnerskih odnosa s ustanovom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u svrhu cjelovitog razvoja djeteta.

Ključne riječi: *savjetovanje, stručni suradnik pedagog, pedagoški savjetodavni rad, obitelj, roditeljske kompetencije, rani i predškolski odgoj i obrazovanje*

SUMMARY

The need for counseling is imposed in all institutions and at all levels of education, as well as in the field of early childhood education. The reasons are multiple and related to changes in social relations and the needs of society, that result in changes in family structure and family needs, changes in values and attitudes of parents towards the upbringing of children and their expectations.

This paper emphasizes pedagogical counseling for parents and the role of the professional associate pedagogue in the early childhood education institutions, as the main factors in child's growth and development. The research methodology seeks to explore which models of cooperation counselors use in their pedagogical counseling for parents, which topics and problems they solve, what difficulties they encounter and what is the parents' motivation and interest in counseling. The research results indicate that pedagogical counseling in the early childhood education institutes is a necessity, that professional associates pedagogues perform direct counseling every day, that the most common model of counseling is focused on individual counseling and problem solving, and that it is necessary to provide support for parents in performing their parental role. Furthermore, the findings indicate the need for better information of parents in using pedagogical counseling services and strengthening partnerships with the institutions of early childhood education for the purpose of child's whole development.

Keywords: *counseling, professional associate pedagogue, counselor, pedagogical counseling work, family, parental competencies, early childhood education*

SADRŽAJ

1. Uvod	9
2. Teorijski okvir	10
2.1. Pojam i savjetovanja	10
2.2. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje	12
2.3. Potreba za pedagoškim savjetovanjem roditelja	15
2.4. Pedagoško savjetovanje i roditeljske kompetencije	17
2.5. Pedagog i pedagoška savjetodavna djelatnost	20
2.6. Savjetodavni rad pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	22
2.7. Oblici rada pedagoga s roditeljima	24
2.8. Obuhvat djece ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj i Europi	27
3. Relevantna istraživanja o savjetovanju u ranom odgoju i obrazovanju	30
4. Metodologija istraživanja	36
4.1. Predmet istraživanja	36
4.2. Cilj istraživanja	36
4.3. Temeljno istraživačko pitanje i specifična istraživačka pitanja	36
4.4. Hipoteze	37
4.5. Metoda i postupci prikupljanja podataka	37
4.6. Uzorak ispitanika	37
4.7. Instrument istraživanja	38
4.8. Obrada i analiza podataka	39
4.9. Etičke dileme u istraživanju	39
4.10. Rezultati i interpretacija	40
5. Zaključak	58
6. Literatura	61
7. Prilozi	71

1. Uvod

Obitelj je institucija, prva socijalna zajednica i prvo mjesto odgoja i obrazovanja djeteta. Težnja za kvalitetnim odgojem iziskuje kvalitetno roditeljstvo koje predstavlja kontinuirane procese učenja, usvajanja znanja o odgoju odnosno suradnja roditelja i institucija koje provode odgojno – obrazovni proces radi cjelovitog razvoja djeteta. Danas djeca odrastaju u drugačijem svijetu od onog u kakvom su odrastali njihovi roditelji. U recentnim vremenima promijenila se i mijenja struktura obitelji, sve je više obitelji gdje oba roditelja rade i nastoje uskladiti karijeru i brigu o djeci. Ono što se nije promijenilo u odnosu na vrijeme je potreba djeteta za ljubavlju i pažnjom roditelja, iako djeca sve više vremena provode sama u raznolikim izvanškolskim aktivnostima i uz suvremenu tehnologiju. Naime, roditelji se danas nalaze u jednom vakumu informacija, tražeći načine kako pristupiti odgoju vlastitog djeteta i često nisu u stanju sami odabrati najbolji način odgoja. Niz je razloga zbog kojih je potrebno savjetovanje počev od već istaknutih promjena u strukturi obitelji do različitih problema koji su, uvjetno rečeno, isključivo vezani uz dijete. Nadalje, razlog za savjetovanje su i teškoće u komunikaciji roditelja i djece s odgajateljima koji rade u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i njihovih kompetencija u reagiranju, prepoznavanju, djelovanju i planiranju rada s djecom i roditeljima koji traže više od uobičajenog pristupa. Takve situacije mogu biti rezultat nedovoljne kompetentnosti odgojitelja što sugerira zaključak da je potrebno savjetovanje radi rješavanja različitih izazova vezanih uz odgoj djeteta.

Nameće se pitanje tko bi trebao i kada inicirati savjetovanje? Da li je to uvijek i isključivo pedagog kao profesionalac ili su to i roditelji koji bi trebali biti aktivni korisnici svih usluga, pa i savjetodavnih u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja?

Poznavanje obitelji i obiteljskog okruženja omogućuje bolji uvid koji može pomoći u rješavanju velikog broja problemskih situacija te ojačati suradničke i partnerske odnose obitelji s ustanovom u svrhu cjelovitog razvoja djeteta kako odgojitelja tako i stručnih suradnika, odnosno pedagoga. Partnerstvo obitelji i praktičara temelj su preporučenih praksi za obrazovanje male djece, s naglaskom na jedinstvene prioritete i vrijednosti obitelji (Dunst, 2002 i Harry, 1997). Dominirajuća paradigma u suvremenom svijetu je partnerstvo na koje upućuje veliki broj teoretičara i praktičara kojima je dominantno područje rada odgoj i obrazovanje. U takvim uvjetima uloga pedagoga je u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja izuzetno kompleksna na svakodnevnoj razini sa svim dionicima koji sudjeluju u odgojno –

obrazovnom radu. Pedagog bi trebao imati razvijene kompetencije kako kvalitetno prenositi znanje na svoje suradnike u svrhu razvoja i održavanja partnerskih i suradničkih odnosa s obitelji i istovremeno poticati razvoj pozitivne klime ustanove (Moylett, 2006; Jurić, 2004; Maleš, 1996; Milanović i sur. 2008), pedagog bi trebao biti sustavni mislilac u akciji, znanstveni praktičar koji ima odgovornost unošenja promjena u odgojnu praksu uzimajući u obzir kulturu i tradiciju ustanove.

Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja sve više preuzimaju savjetodavnu funkciju u svrhu jačanja pedagoških kompetencija roditelja radi pravovremenog djelovanja važnog za uspješniji nastavak odgoja i obrazovanja djeteta u budućnosti. Savjetodavni rad može usmjeriti roditelje u pedagoškom obrazovanju nudeći im alate za kvalitetnije odgovore suvremenog roditeljstva i biti motivacija pedagozima za jačanje i nadogradnju vlastitih kompetencija da u području u kojem djeluju budu još bolji.

2. TEORIJSKI OKVIR

2.1. Pojam savjetovanja

Savjetovanje se smatra staro koliko i ljudsko društvo, jer nema zajednice u prošlosti, sadašnjosti, a možemo pretpostaviti i u budućnosti, koja se nije susrela s kriznim situacijama za koju je trebala pomoć za izlaz iz nje (Vrcelj, Zloković, 2016).

Prvi počeci savjetovanja spominju se još u antičkoj Grčkoj i starom Rimu kroz učenje Platona i Aristotela. Tijekom srednjeg vijeka neke oblike savjetovanja koristili su katolički svećenici. Kako se razvijalo javno obrazovanje, tako je rasla potreba za razvojem savjetovanja i savjetodavnog rada. Savjetovanje se intenzivnije počinje razvijati tijekom 20. st. kao potreba i odgovor na izazove modernog društva i promjena uzrokovanih globalizacijom.

U Americi, početkom 20. st. u školama počinju se koristiti sadržaji savjetodavnog karaktera u svrhu unapređenja kvalitete obrazovanja i podizanja akademskog postignuća.

Pokretom socijalnih reformi 1890 - tih godina dolazi do razvoja usmjeravanja i savjetovanja kako bi se postigla bolja produktivnost članova društva (Stickel i Yang, 1993).

Frank Parsons ukazivao je na važnost pomoći svakom pojedincu, osobito mladima kako bi razumjeli i ojačali vlastite talente, pisao je o društvenim reformama i obrazovanju koje bi trebalo biti dostupno svima.

Američki filozof, pedagog i reformator John Dewey u 20- tim godinama 20. stoljeća, ukazivao je da škola ima važnu ulogu u kognitivnom, osobnom, moralnom i društvenom razvoju djeteta. Krajem 1930- tih E.G. Williamson zagovara važnost savjetnika u motiviranju učenika i da su škole i fakulteti odgovorni za ponašanje učenika.

U Hrvatskoj zapošljavanjem prvih pedagoga u školama 1959. godine započinje postepen razvoj savjetovanja.

Savjetovanje može biti predmetom istraživanja raznolikih znanosti poput pedagogije, medicine, psihijatrije, defektologije, psihologije, antropologije i drugih društvenih i humanističkih znanosti. Na njega i njegove koncepcije djeluju aktualne antropološke ideje i teorijske orijentacije (Vrcelj, Zloković, 2006).

U definiranju savjetovanja može se govoriti o određenom savjetodavnom odnosu, nizu intervencija i djelovanja. Usmjereno je na osobu u svrhu poboljšanja života, a temelji se na spoznajama ravnopravnosti prema kojima svatko ima mogućnosti za rast i razvoj svojih sposobnosti (Albee, 1984). Ono je dijeljenje i davanje informacija koje mijenjaju životne navike klijenta. Savjetovanje nudi pomoć, podršku i alate kako doći do zacrtanog cilja. Savjetovanje je odnos koji je nužan za konstruktivnu promjenu kod klijenata (Rogers, 1957) i povjerenje kroz koji se poštuje etički kodeks osobe koja traži pomoć.

Savjetovanje je jačanje pojedinca i njegove osobne odgovornosti za oblikovanje i stvaranje vlastitog života. Savjetodavni rad je široko područje rada u profesionalnom i ne profesionalnom smislu. Ne može se svesti samo na informiranje. Važan segment savjetodavnog rada je djelovanje u privatnoj praksi i centrima za rast. Provođi se ako se pojavljuje problem, odnosno kada pojedinac subjektivno osjeća da ima problem za koji treba pomoć, odnosno savjet. Iz ove perspektive, savjetovanje se poima kao komunikacijski proces u kojem jedna osoba želi pružiti pomoć osobi koja traži savjet i pomoć. Za savjetodavni rad karakteristična je namjera pružanja pomoći (Vrcelj, Zloković, 2006)

Savjetodavnim radom se bave savjetnici, oni su razvojni učitelji, koji pomažu pojedincu donositi odluke, najbolje u određenim okolnostima. Što više ima ljudi koji posjeduju dobre vještine savjetovanja, to bolje, jer se mogu upotrijebiti za samopomoć (Charles- Edwardes, 1989).

U savjetodavnom radu mora se stvoriti povjerenje kod klijenta, što je temelj svakog odnosa. Hill (1994), definira taj odnos putem osjećaja, stavova i uvjerenja koji se stvaraju između sudionika u savjetodavnom radu, odnosno osobe koja nudi pomoć i osobe koja traži pomoć.

Savjetodavni odnos ne bi trebao biti jednak za sve klijente, jer različitim ljudima trebaju različiti oblici savjetovanja, različiti pristupi i postavljanje različitih ciljeva ovisno o njihovom iskustvu, opsegu znanja, njihovim vještinama, potencijalima i izborima.

Savjetnici su osobe koje se trebaju cjeloživotno razvijati, raditi na razvoju vlastitih kompetencija, dobri edukatori, uvažavati mišljenje klijenta, biti vizionari procesa, imati stručna znanja, znanja na području psihologije, psihoterapije, pedagogije, sociologije.

Savjetnik treba imati svoj identitet, poštovati i razumjeti sebe, biti spreman na promjene, odgovoran za donošenje odluka i biti svjestan odluka koje mijenjaju i utječu na klijentov život. U savjetodavnom radu važno je voditi računa o klijentovom okruženju, okolini jer nije moguće razumjeti čovjekovo postojanje odvojeno od konteksta u kojem živi (Hackney, Cormier, 2012). Savjetovanje se temelji na dobrovoljnosti i konkretnim potrebama, očekivanjima i željama klijenta, a savjetnik mora brinuti o slobodi izbora, autonomiji, samostalnosti i samoodgovornosti klijenta. Svrha je da bude pomoć za samopomoć, a cilj je omogućiti klijentu da može prepoznati, djelovati i iskoristiti svoje resurse. Radi se o minimalnim intervencijama koje polaze od osobnih i socijalnih resursa osobe koja traži pomoć. Savjetodavni rad je zanimanje koje ima perspektivu u budućnosti kroz cjeloživotno usmjeravanje, praćenje pojedinca od ulaska u svijet obrazovanja do ulaska u svijet rada.

Savjetovanje kao profesionalni oblik rada pod utjecajem je razvojnih trendova modernih društava, smatra se reakcijom pluralizacije životnih oblika i putova, te označava suvremeni oblik prerade modernizacijskih procesa (Vrcelj, Zloković, 2006). Autorice u nastavku navode da s povećanjem složenosti socijalnih uvjeta, povećavaju se i problemi s kojima se pojedinci, a i društvo susreću, te savjetodavni rad poprima nove dimenzije. Postoji raznolikost u sadržajima, odnosno problemi savjetodavnog rada su različiti. Potreba za savjetovanjem javlja se u odgojno – obrazovnim sustavima, u kojima do izražaja dolazi prepoznavanje takvih potreba od strane odgojno – obrazovnih institucija i njihovih klijenata.

2.2. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje je važan i jednakopravan dio sustava odgoja i obrazovanja. Svrha ranog i predškolskog odgoja je uspješan i cjelovit razvoj svakog djeteta, unapređivanje djetetovih osobina i umijeća koja se počinju formirati u najranijoj dobi,

neophodna su u budućem životu pojedinca kao ravnopravnog člana društva koji svojim umijećima i sposobnostima participira društvu i zajednici kojoj pripada.

Razvoj sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i institucionalizacije djetinjstva u Hrvatskoj sličan je kao i na međunarodnoj razini (OECD, 2001, 2006, 2015; Haddad, 2002; Kamerman, 2006; Pascal, Bertram, Delaney i Nelson, 2012).

Suvremena koncepcija ustanove za rani i predškolski odgoj definira ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao mjesto življenja, igre i učenja djece, gdje je dijete aktivni, konstruktivni stvaralac svog razvoja, odgoja i obrazovanja, a odrasla osoba je pomagač koji pomaže i podupire njegov razvoj, odgoj i obrazovanje (Miljak, 1996). Nadalje, ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje definira se kao mjesto zajedničkog učenja djece i odraslih, mjesto kvalitetnog življenja, ravnopravnog sudjelovanja i preuzimanja odgovornosti na razini uloge koju pojedinac trenutno ima.

Prema *Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije* iz 2014. godine u strateškim dokumentima jasno je naglašena potreba za sustavnim praćenjem i unapređenjem sustava odgoja i obrazovanja u svrhu razvoja i implementacije mehanizama osiguravanja kvalitete svih sastavnica odgojno obrazovnog sustava.

Ključno polazište za razvoj i unapređenje sustava u cjelini je *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* iz 2014. godine.

Osnivanjem *Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (Zakon o Nacionalnome centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja, NN 151/04), osigurava se institucionalna podrška za razvoj i implementaciju mehanizama praćenja i unapređenja kvalitete odgojno – obrazovnog sustava. Usklađivanjem zakonodavne i pravne podloge i osiguravanjem institucionalne podrške osigurani su preduvjeti za razvoj sustava praćenja kvalitete u hrvatskom odgojno – obrazovnom sustavu.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, na temelju suradnje sa istraživačima i praktičarima, 2010. godine započinje sa razvojem okvira samovrednovanja na razini sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Okvir samovrednovanja ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja obuhvaća teorijsku i metodološku podlogu te sustav podrške ustanovama uključenim u proces samovrednovanja. Teorijska polazišta obuhvaćaju suvremene paradigme razvoja i učenja djeteta i dominantne pristupe praćenju i unapređenju kvalitete rada. Tijekom godina, okvir samovrednovanja se razvijao u smjeru prilagodbe metodologije i instrumenata specifičnim

potrebama samih ustanova. Na temelju rezultata definirana je vizija i misija procesa samovrednovanja, prepoznate su vrijednosti bitne za kvalitetu provedbe procesa, definirane su kompetencije timova za kvalitetu i sustav podrške ustanovama.

Preduvjeti za određenje kvalitete ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja su razumijevanje djeteta, djetinjstva i institucionalizacije djetinjstva i razumijevanje evolucije sveg navedenog. Kroz povijest mijenjao se koncept djeteta i djetinjstva, mijenjali su se različiti znanstveni pristupi i interesi za istraživanja.

Prema autoricama Majcen, Pribela- Hodap (2017), dijete je cjelovito biće i aktivni subjekt vlastitog odgoja i obrazovanja, biće sa raznovrsnim interesima i mogućnostima, kompetencijama, znanjima i razumijevanjem, te urođenom znatiželjom da istražuje svijet koji ga okružuje i aktivno usvaja nova znanja. Dijete ima svoju kulturu, potrebe i prava i kao društveno biće ulazi u interakcije sa svojom okolinom. Bašić (2011), navodi iz pedagoške perspektive, da je dijete aktivno i kompetentno na biografski i jedinstven način, uključeno u socijalni kontekst, ima vlastite teorije i služi se vlastitim strategijama mišljenja, posjeduje individualne metode rješavanja problema, ono je istraživač vlastite prakse i svog socijalnog okruženja, usmjereno na vlastito iskustvo i osjetila.

Petrović – Sočo (2011), navodi suvremeni pogled na koncept djeteta kao humano, cjelovito, aktivno i individualno biće koje zahtjeva cjelovit pristup i djelovanje na sve aspekte razvoja i odgoja, poštovanje njegovih prava, osobnog integriteta i individualnog tempa razvoja, što zahtjeva stvaranje optimalnih uvjeta za razvoj i odgoj svih njegovih potencijala.

Dijete i okolina stalno su interakciji i međusobno stalno djeluju i utječu jedno na drugo. Odgoj djeteta događa se u obitelji – užem kontekstu, vrtiću, školi, društvu – širem kontekstu. Na ishode procesa odgoja utječe niz faktora od psiho – fizičkih osobina djeteta, roditelja, odgojitelja, nastavnika, stručnih djelatnika, niz društvenih i kulturnih pravila i vrijednosti šire društvene zajednice.

Suvremene teorije odgoja usmjerene su na cjelovit razvoj djeteta i život djeteta u obitelji (Edwards i sur. 1988; Katz i McClellan 1999; Powell 1994; Maleš 1988; Milanović i sur. 2000; Schaffer 2000) Želimo li unaprijediti život djece, društvo treba biti usmjereno na poboljšanje života njihovih roditelja odnosno obitelji (Bašić, 1995; Moriarty i Fine, 2001).

2.3. Potreba za pedagoškim savjetovanjem roditelja

Potreba za pedagoškim savjetovanjem proizlazi iz dinamičnih promjena s kojima se susreću mlade osobe uključene u sustav odgoja i obrazovanja (Vrcelj, 2020). Odgojno – obrazovne institucije smatraju se poslije obitelji najvažnije mjesto za razvoj djeteta. Nove paradigme djetinjstva i djeteta zahtijevaju izgradnju partnerstva odgojno – obrazovnih institucija i obitelji. Roditeljska uloga u današnjem nepredvidivom svijetu smatra se najtežom, te roditelji pokazuju potrebu za usmjeravanjem, odnosno savjetovanjem. Globalizacija neprestano utječe na sve sfere života, pa tako i na obitelj i njenu koheziju.

Obitelj je kao živi sustav koji predstavlja organiziranu, relativno trajnu, reproduktivnu društvenu cjelinu s ograničeno promjenjivim obrascima ponašanja vezanima za uloge, strukturu i način djelovanja (Janković, 1996). Obiteljski sustav je složen i jedinstven mehanizam, sastavljen od niza podsustava koji su hijerarhijski postavljeni i u međusobnoj su interakciji. Osobnost svakog pojedinog člana, odnosno obiteljskog podsustava utječe na funkcioniranje cijelog sustava (Brajša – Žganec, 2002).

Elkind (1995) i Stacey (1993) definiraju obitelj kao ideološki i simbolički konstrukt koji ima svoju povijest i svoja načela, odnosno kao primarnu emocionalnu i socijalnu zajednicu roditelja i njihove biološke ili adaptirane djece i ostalih sudionika koji zajedno obitavaju i na jedinstven način obnašaju svoje obiteljske funkcije.

Novija istraživanja ukazuju potrebu za interdisciplinarnim pristupom prema obitelji, jer se tako može cjelovito objasniti njezin složeni društveni fenomen. Murdock (prema Haralambos i Heald, 1994), definira obitelj kao univerzalnu društvenu instituciju prisutnu u svim tipovima društva.

Maleš (1988), navodi da obitelj ima svoj vremenski, društveni, politički, gospodarski, pravni i kulturni okvir, te čini most između pojedinca i društva, štiteći dijete od društvene okoline u djetinjstvu, i pripremajući ga za samostalan život u njoj, što je temeljna odrednica odgojnog djelovanja u obitelji. Određivanjem pedagoške uloge obitelji misli se na tri koncepta: obitelj, roditelj, odgoj. Odgoj je proces i odvija se u obitelji, nositelj procesa odgoja je roditelj kako bi dijete usvojilo određena pravila i vrijednosti koji su ulaznica u društvo. Roditelji prenose kulturološke norme, upoznaju dijete s potrebama obitelji, a tako i s potrebama zajednice te društva kojem pripadaju.

Utjecaj zapadnih zemalja donosi neke nove vrijednosti koje nazivaju antivrijednostima (Vrcelj, 2016). Te antivrijednosti, manjak iskrene komunikacije i manjak izgradnje kvalitetnih odnosa

unutar obitelji, dovodi do krize. Suvremene obitelji postaju disfunkcionalne, a istovremeno sve više je naglašen individualizam i orijentiranost pojedinca na vlastite potrebe.

Okolnosti koje doprinose razvoju neprikladnog ponašanja kod djece je stresno obiteljsko okruženje koje obilježava manjak roditeljske uključenosti, svakodnevni život roditelja izložen stresu i manjak poželjnih oblika roditeljskog ponašanja (Gershoff i sur., 2007, prema Đuranović, Opić, 2016:105). Ova kriza obitelji iziskuje potrebu za savjetovanjem i usmjeravanjem već u najranijem djetinjstvu, odnosno u predškolskim ustanovama.

Upravo zbog navedenog, savjetovanje je potrebno zbog pritiska na tradicionalne vrijednosti i norme, neželjenih trudnoća mladih, porasta razvoda brakova, spolnih problema, problema s roditeljima, osjećaja stresa, poteškoća nastalih zbog preseljenja i odvajanja, problema vezanih uz smrt i gubitak, osjećaja zbunjenosti, nemogućnosti donošenja odluka, zlostavljanja (tjelesnog, emocionalnog, spolnog), tjeskobe i tuge, depresije, problema u prehrani, zloupotrebe droge i alkohola, eskalacije maloljetničke delikvencije, nedostataka znanja o provođenju slobodnog vremena, visoke stope prekida i napuštanja školovanja, nasilja u školama, i vandalizmu, nesposobnosti pojedinca da naprave realan izbor karijere, nedostatka znanja o mogućnostima obrazovanja, lijenosti za učenje i pohađanje škole, niskih postignuća ili postavljanja nereálnih ciljeva.

Također, zabilježeno je da svakim danom djeca pokazuju različita neprihvatljiva ponašanja u svojim domovima, javnim mjestima i odgojno – obrazovnim institucijama poput vrtića i škola. Ovu tvrdnju potkrepljuje istraživanje provedeno na Edukacijsko – rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, koje pokazuje da oko 7 % djece predškolske dobi manifestira šest i više oblika poremećaja u razvoju i ponašanju, dok se jedan oblik poremećaja javlja u 20 – 30 % djece (Jurčević – Lozančić, 2005 prema Đuranović, Opić, 2016). Za društveno prihvatljiva ponašanja djece smatraju se odgovorni odrasli, odnosno obitelj i stručnjaci koji rade s djecom. Osim obitelji i škole, odgojne utjecaje danas imaju vršnjačke skupine, mediji i tehnologija, uža i šira zajednica (Vrcelj, 2020).

Postmoderni vrijeme nameće nove vrijednosti i stilove života u kojima je učestala pojava stjecanje sve većeg bogatstva na štetu odgoja i obrazovanja djece. Djeca u takvim uvjetima života ne izgrađuju samopouzdanje i vlastiti identitet, već padaju pod utjecaj vršnjaka i tehnologije koja nudi neprimjerene sadržaje za dječju populaciju. Djeca počinju odgajati sami sebe, roditelji nemaju rješenja kako mijenjati nastale situacije i traže pomoć i savjet stručnjaka. Navedeni utjecaji nameću potrebu odgojno – obrazovnim ustanovama da se usmjere prema pedagoškom obrazovanju svojih klijenata, odnosno djece i roditelja.

Pedagoško savjetovanje, osim pružanja pomoći, trebalo bi imati funkciju prevencije rizičnih ponašanja djece u djetinjstvu. Bašić (2009-65) navodi da je prevencija proces kojim se želi smanjiti incidencija i prevalencija poremećaja u ponašanju te rizičnih ponašanja djece i mladih. Rizičnim ponašanjem smatra se svako ono ponašanje koje može ugroziti osobu, pojedinca ili grupu. Takva ponašanja su opasna i remete ravnotežu. Djeca rizičnih ponašanja ne poštuju pravila, nasilna su prema drugima, svoj bijes često iskazuju neposluhom i agresijom prema vršnjacima, nemaju razumijevanja za prijatelje i ne poštuju odrasle. Rizična ponašanja djece predškolske dobi znatno se razlikuju od rizičnih ponašanja djece osnovnoškolske i srednjoškolske dobi. Najčešće su izražena u obliku prkosa, nametljivosti, potištenosti, povučenosti, laži i agresivnosti (Ćuturić, 1994., Ljubetić, 2001., Živković, 2006., Rumpf, 2006.). Budući da je u ovom radu naglasak na djeci rane i predškolske dobi, prevencija podrazumijeva ulaganje u kvalitetu života djeteta tijekom njegovoga boravka u vrtiću.

Nadalje, Bašić (2009-65) navodi važnost postojanja modela rada koji je podložan promjenama, usavršavanju i mijenjanju u skladu s iskustvima iz prakse, odbacujući stalnost i nepromjenjivost. U tom smjeru kreće se i stalno istraživanje vlastite prakse unutar ustanove i prilagođavanje svim djetetovim potrebama i potencijalima.

Poticanje prosocijalnog ponašanja, nenasilnog rješavanja sukoba, sposobnosti kooperacije, usklađivanjem odgojnih postupaka na relaciji obitelj – odgojna ustanova i stvaranjem pozitivnog ozračja, ustanova preventivno djeluje na razvoj rizičnih ponašanja djece rane i predškolske dobi (Jurčević – Lozančić, 2005). Stvaranjem i provođenjem preventivnih programa, ustanova odgovorno osnažuje djecu i osigurava im pozitivan rast i razvoj. Na temelju navedenih činjenica, može se zaključiti da je potreba za savjetodavnim djelovanjem pedagoga u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja izuzetno važna i potrebna i svakako predstavlja veliki izazov i odgovornost pedagoga kao profiliranog stručnjaka.

2.4. Pedagoško savjetovanje i roditeljske kompetencije

Prema Jurić (2004), pedagoško savjetovanje u odgoju i obrazovanju je planirana djelatnost utemeljena na znanstvenim spoznajama, a cilj je uspješnost svakog pojedinca za čiji je potpuniji uspjeh potrebna takva potpora. Budući da pedagoško savjetovanje nije dominantna zadaća pedagoga, razlikujemo savjetodavni rad kao širu djelatnost, od savjetovanja kao čina, što se ostvaruje metodom razgovora nazvanog razgovor savjetovanja.

Pedagoško savjetovanje je poticajno odgojno sredstvo koje se primjenjuje u otežanim životnim okolnostima učenika ili druge osobe, pri čemu se neodlučnost ili teškoće transformiraju u

problem učenja, odnosno odgojno – obrazovni problem (Vrcelj, 2020). Ono je i preventivno sredstvo, jer može pridonijeti očuvanju i razvoju resursa ako ozbiljno shvaća aktivnost i vlastitu odgovornost pojedinca u oblikovanju vlastita života i životne okoline (Groning, 2011). Važan je i kontekst, odnosno treba uvažavati svakodnevicu u njenoj složenosti i osjetljivosti.

Savjetnici u pedagoškom obrazovanju trebaju posjedovati znanja iz područja pedagogije, psihologije, i drugih znanosti kako bi mogli detektirati poteškoće i ponuditi okvire za njihovo rješavanje. Pedagoški savjetnik i osoba koja traži pomoć u međusobnoj su komunikaciji koja podrazumijeva određenu zrelost tražitelja savjeta.

Pedagoški savjetodavni rad odnosi se na ustanovu, u ovom slučaju ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, dok se razgovor savjetovanja odnosi na osobu, jednog pojedinca ili više njih. Nemoguće je postaviti granice između ta dva koncepta i promatrati ih odvojeno, budući da se međusobno isprepliću (Pažin – Ilakovac, 2015).

Uloga stručno razvojne službe unutar ustanove od velike je važnosti za unapređenje savjetovanja u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ona treba timski djelovati u savjetovanju s odgojiteljima i klijentima, odnosno roditeljima. Pedagoški savjetodavni rad s roditeljima jedna je od zakonski propisanih obaveza za koju odgojitelji trebaju imati razvijene vještine savjetovanja, iako za njih nisu stekli kompetencije prilikom formalnog obrazovanja (Mihić, Trošelj, Katić, 2013). Ako nije razvijena iskrena profesionalna komunikacija stručnjaka unutar odgojno – obrazovnih ustanova, neće biti ostvaren temelj za proces savjetovanja odgojno – obrazovnih ustanova prema roditeljima. Odgojno – obrazovne ustanove preuzimaju značajan dio odgovornosti za razvoj roditeljskih kompetencija (Mihić, Trošelj, Katić, 2013).

Republika Hrvatska kao članica Europske Unije uvažava međunarodne zakonske dokumente koji impliciraju pružanje potpore roditeljima (Konvencija o pravima djeteta, 2001), u okviru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Europska Unija ističe važnost „podrške roditeljima u njihovoj ulozi primarnih odgojitelja svoje djece tijekom ranog razvoja, te ohrabruje institucije ranog i predškolskog odgoja u ostvarivanju bliskog partnerstva s roditeljima“ (European Commission, 2011., 4, 6), pri čemu je jasno da značajnu podršku mogu pružiti odgojitelji kao druge najvažnije odrasle osobe u životu djeteta (Mihić, Trošelj, Katić, 2013:386, 387).

Društvo treba težiti razvoju pedagoških kompetencija roditelja jer zdrav pojedinac razvija zdrave odnose i zdravo društvo, a uz kompetentnog roditelja dijete je u potpunosti u svojoj životnoj ulozi i ima pravo biti dijete. Glavni zadatak podrške roditeljstvu i osnaživanju obitelji je ispunjavanje njene bitne zadaće podizanja djece i pružanje primjerene roditeljske skrbi.

Razvijanje partnerstva između roditelja i stručnjaka ostvaruje se kroz različite programe podrške u svrhu jačanja kompetentnosti, samopouzdanja i zadovoljstva (Pećnik, Starc, 2010).

Prema Preporuci Vijeća Europe (2006) u politici potpore pozitivnom roditeljstvu navode se dva temeljna načela za provođenje programa podrške roditeljstvu:

- 1) usmjerenost na prepoznavanje i vrednovanje jakih strana roditelja, zaloga u međuljudskim odnosima i zajednici te stvaranje novih mogućnosti ostvarivanja roditeljskih potencijala.
- 2) stručnjaci u programima podrške roditeljstvu odnose se prema roditeljima koji se njima koriste kao prema aktivnim sudionicima, osobama koje donose odluke o svom životu za koji su odgovorne, koje se nose sa svojim životnim okolnostima, koje su stručnjaci po iskustvu i nositelji socijalnih prava, uključujući i prava na podršku, zato jer su roditelji.

Roditelje se gleda kao partnere s kojima se surađuje kako bi nalazili bolja rješenja i načine u ispunjavanju roditeljske odgovornosti za dobrobit djeteta. Stvaranjem partnerstva između pedagoga, sustručnjaka i roditelja osiguravaju se preduvjeti za ravnopravan odnos i stjecanje iskustva roditelja o sebi i vlastitoj djeci. Istovremeno takav način stvaranja partnerstva iziskuje edukaciju, superviziju i međusobnu podršku u razvoju i rastu kompetencija stručnjaka kako bi mogli ispunjavati svoju profesionalnu odgovornost u programu podrške roditeljstvu (Pećnik, Starc, 2010).

Putem suradnje pedagoga i roditelja prelamaju se odgojno-obrazovni ciljevi društva i skladni obiteljski odnosi. Odgojno-obrazovni cilj treba se ostvariti u skladnim obiteljskim odnosima preko pedagoga i roditelja, ali i skladni obiteljski odnosi ostvaruju svoje interese u odgojno-obrazovnom cilju društva preko roditelja i pedagoga. (Giron, 1988.)

Kako bi komunikacija s roditeljima bila uspješna, pedagog u tom odnosu treba imati određene karakteristike: imati razumijevanja za roditelje, surađivati s roditeljima, brinuti o onome što mu roditelji kažu, biti dostupan roditeljima, roditelji u njemu trebaju vidjeti osobu koja je stručna za posao koji obavlja, pružiti roditeljima mogućnost da se i oni čuju, biti savjestan u radu s njima. Rad s roditeljima dinamičan je proces koji podrazumijeva "umjetnost" razvijanja pozitivnog kontakta s roditeljem, istinu, uvažavanje i povjerenje. Roditelje treba prihvaćati kao suradnike kojima se pomaže prepoznati i otkloniti nastale probleme. (Rosić, 2005.)

Pedagoška savjetodavna djelatnost je jedan segment života ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i ona ima mogućnost za unapređivanje cjelokupnog odgojno –

obrazovnog rada u ustanovi, mogućnost povezivanja pedagoškog djelovanja teorije i prakse i jačanja partnerstva s roditeljima.

2.5. Pedagog i pedagoška savjetodavna djelatnost

Pedagog je nositelj razvojne pedagoške djelatnosti koji zajedno sa drugim stručnim suradnicima stvara optimalne uvjete za cjeloviti razvoj djetetove osobnosti, rješavanje problema, stvaranje poticajnog okruženja, profesionalni rad odgajatelja, uvođenje mladih pripravnika u rad, obrazovanje i savjetovanje roditelja za odgovorno roditeljstvo, unapređenje odgojno - obrazovnog sustava na svim razinama, osiguravanje materijalno - tehničkih i organizacijskih uvjeta za rad, stvaranje suradničkih odnosa, prepoznatljivost ustanove izradom kvalitetnih pedagoških programa i inovacija.

Rad pedagoga zahtjeva poznavanje teorije i poznavanje prakse kako bi mogao smanjiti raskorak između ta dva područja u svrhu razvoja i unapređenja odgoja i obrazovanja.

Pedagog svoje djelovanje temelji na *Zakonu o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* i *Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*.

Prema zakonskim osnovama svaka odgojno - obrazovna institucija trebala bi imati stručnog suradnika pedagoga kao nosioca odgojno – obrazovne djelatnosti.

Kompetentan pedagog smatra se osoba koja je svjesna konteksta i potreba zajednice u kojoj djeluje, posjeduje znanja o sustavima koji participiraju u institucionalnom odgoju i obrazovanju, posjeduje komunikacijske kompetencije, sposoban je graditi partnerske odnose i unapređivati odnose u zajednici koja uči, sposoban je intervenirati i prevenirati, pokazuje spremnost za evaluaciju vlastitog i tuđeg rada, motiviran je prema vlastitom usavršavanju (Maleš, Stričević, Ljubičić, 2010). Sve se više javlja potreba za savjetodavnim radom koja u fokus stavlja stručne kompetencije pedagoga za savjetodavni rad.

Ledić i suradnici (2013), navode da pedagozi prepoznaju važnost razvoja kompetencija za savjetodavni rad, ali ističu da nisu dovoljno osposobljeni za provođenje savjetodavnog rada. Neosporno je da pedagozi trebaju poznavati obitelj i obiteljski kontekst, a za to su im potrebne kompetencije iz područja suradnje obitelji i odgojno – obrazovnih ustanova. Potreba za prevenciju i pomoć djeci i roditeljima kao najranjivijim skupinama društva i novim oblicima rada zahtjeva da savjetovanje pedagoga bude prihvaćeno kao temeljni dio njegovog rada. usmjerava prema klijentima, odnosno roditeljima i odgojno – obrazovnim djelatnicima.

Staničić (2005 prema Šnidarić 2009), navodi pet poželjnih kompetencija (osobne kompetencije, razvojne, socijalne, stručne i akcijske kompetencije) što upućuje da za savjetodavni rad pedagog treba imati višestruka znanja i vještine i permanentno se usavršavati.

Svoje obrazovanje za savjetodavni rad stječu nakon formalnog obrazovanja putem neformalnog obrazovanja, prema potrebama pojedinca, putem raznih edukacija, seminara i tečajeva (organiziraju ih institucije za neformalno obrazovanje i osposobljavanje, nevladine udruge ili poslodavac), informalnog obrazovanja (kroz iskustvo, kroz stručnu literaturu, putem medija) i stručnog usavršavanja. Na temelju navedenog, kompetencije predstavljaju razvojni koncept, mogu se razvijati, proširivati ovisno o potrebama pojedinaca i društva.

Resman (2000) ističe kako je pedagog savjetnik sa dobro razvijenim komunikacijskim vještinama, spreman razumjeti dijete i nuditi mu pomoć savjetom, djelujući na osobni razvoj djeteta, njegov odnos sa socijalnom okolinom i na obrazovni razvoj djeteta. Nadalje, kompetencije aktivnog slušanja, davanja jasnih poruka, jasno oblikovanje ideja, empatičnosti i osjetljivosti, ključne su za savjetodavni rad pedagoga.

Hechler (2010), navodi da pedagog koji posjeduje pedagoški takt ima dobro teorijsko znanje kojeg iskorištava u praksi tako da ga prilagođava i oblikuje prema konkretnim situacijama u kojima se nađe i koje zahvaljujući pedagoškom taktu uspješno savladava. Autor ističe četiri kompetencije dobrog savjetnika, a odnose se na prirodnost djelovanja, jezičnu obrazovanost, izbjegavanje vrijeđanja i zadržavanje distance. Moglo bi se reći da skup navedenih kompetencija čini cjelovitost savjetnika.

Turk i Ledić (2013), navode da je upravo zbog kompleksnosti savjetodavnog rada, nužno dodatno usavršavanje pedagoga i težnja prema cjeloživotnom obrazovanju.

Važno je naglasiti da i danas postoje ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koje nemaju zaposlenog pedagoga kao profil stručnjaka koji bi svojim znanjem i obrazovanjem trebao unaprijediti odgojno – obrazovne procese i poticati razvoj ustanove. Temeljna uloga pedagoga je unapređivanje rada ustanove u kojoj djeluje kroz različita područja.

Radna sredina je važan kontekst za ostvarivanje njegovog profesionalnog identiteta. Koliko će pedagog biti uspješan u svom radu ovisit će o uspješnosti rada ustanove, odnosno kako ustanova ima razvijenu kulturu i klimu, koliko je otvorena prema lokalnoj zajednici i šire, kakvo je vodstvo ustanove, kakvi su odnosi razvijeni unutar ustanove, koje programe ustanova razvija, koliko ulaže u svoje resurse i kako ih koristi.

Nadalje, pedagog bi trebao doprinositi razvoju misije i vizije ustanove, odnosno u kojem smjeru bi ustanova trebala ići, doprinositi ostvarenju zadanih ciljeva, razvoja kurikuluma ustanove i postizanja što boljih ishoda djece. Kako bi navedeni procesi bili ostvarivi, pedagog bi trebao

imati jasnu viziju svog osobnog profesionalnog razvoja i graditi svoj vlastiti identitet i prepoznatljivost, te vrednovati vlastiti rad.

Za razliku od drugih stručnih suradnika gdje se jasno definira što rade i koje su im zadaće, zadaće pedagoga se ne mogu u potpunosti definirati, budući da je široko područje savjetodavnog rada pedagoga.

2.6. Savjetodavni rad pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Savjetodavni rad pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja bitan je čimbenik u jačanju suradnje između obitelji i ustanove institucionalnog odgoja i obrazovanja. Kroz jačanje suradnje zasnovane na povjerenju, rastu šanse djeteta za postizanje boljih ishoda učenja, jačanja individualnih sposobnosti djeteta, suradničkih odnosa, pozitivne slike o sebi, rješavanju problema, razvoju socijalnih i građanskih kompetencija.

O suradnji roditelja s odgojno - obrazovnom ustanovom počinje se ozbiljnije pristupati kada obrazovanje postaje obavezno. Važnost suradnje pedagoga i roditelja očituje se u boljem razumijevanju djece, razilaženju obitelji i odgojno – obrazovne ustanove što može nepovoljno djelovati na razvoj djeteta.

Utjecaj televizije, filmova, popularne glazbe, komunikacijske tehnologije, interneta u svakodnevnom životu ostavlja posljedice na svakog pojedinca u društvu, pa i na najmlađu populaciju djece. Potreba za prevenciju i pomoć djeci i roditeljima kao najranjivijim skupinama društva i novim oblicima rada zahtjeva da savjetovanje pedagoga bude prihvaćeno kao temeljni dio njegovog rada.

Odgojno - obrazovna ustanova svojim organizacijskim oblicima trebala bi utjecati na pedagošku kulturu roditelja i osposobiti ih za što bolji odgoj vlastitog djeteta.

U potrazi za što boljim metodama i oblicima rada s roditeljima, pedagog bi trebao dobro razumjeti društvene promjene koje imaju snažan utjecaj na promjene u životu obitelji. Dobra upućenost u društvena zbivanja i promjene, olakšati će pedagogu bolje razumijevanje obiteljskih odnosa, dinamike u obitelji i djetetov položaj u njoj (Relja, 2006).

Svrha savjetovanja je pomoći obiteljima u prevladavanju poteškoća, razumijevanju suodnosa u obiteljima, razvijanju skladnih veza na svim razinama od ustanove do obitelji (Relja, 2005). Razlozi suradnje i potreba za savjetovanjem roditelja su višestruki i u mnogo čemu se razlikuju.

Kroz rad je naveden utjecaj društvenih promjena koji djeluje na promjene u strukturi obitelji, no posljedice tih promjena očituju se u promjenama u ponašanju djece i roditelja.

Poteškoće u samoj komunikaciji roditelja s djecom, neprepoznavanje potreba i nerazumijevanje u postavljanju prioriteta u odgoju djece, iziskuje od roditelja traženje pomoći.

Promjene ponašanja djeteta u socijalnoj okolini, problem je kojeg roditelji često ne prepoznaju ili zanemaruju, misleći kako će se rastom i razvojem određena ponašanja izgubiti sama od sebe. Često se u tim situacijama pedagog, u želji za pružanjem savjetodavne pomoći, susreće s otporom od strane roditelja za suradnjom i na taj način dijete ulazi u sve češće sukobe ili se povlači u sebe. Nadalje, problem rastavljenih roditelja, zasigurno je jedna od tema koja traži pojačanu suradnju i savjetodavni rad s roditeljima. U tim situacijama važno je sačuvati dignitet narušene obitelji, osobito djeteta koje je izloženo situacijama kojima se teško može nositi i kojima zbog razvojnog momenta ne može zrelo pristupiti.

Očekivanja roditelja u odnosu na dijete, jedan je od problema gdje roditelju treba osvijestiti da poštuje djetetove mogućnosti i interese, ne namećući svoja očekivanja i neostvarene vlastite želje. Stvaranje pritiska da u standardiziranom svijetu svi trebaju biti u skladu s očekivanjima, ukazuje na probleme djece koja to ne mogu pratiti, što ima velike posljedice na djetetov razvoj. Prihvatanje djeteta i njegove osobnosti takvo kakvo je, trebalo bi biti temeljno polazište u osvještavanju roditelja kroz savjetodavni rad pedagoga.

Sve češće se danas spominje organizacija slobodnog vremena, gdje roditelji ne znaju na koji način kvalitetno provoditi vrijeme sa svojim djetetom, nisu spremni za postavljanje granica u odgoju ili nastoje ispuniti slobodno vrijeme djeteta nizom slobodnih aktivnosti koje ne produbljuju njihov odnos, već narušavaju djetetovo samopouzdanje i otuđenje s roditeljskim vezama.

Narušena komunikacija roditelja s djelatnicima i osobama koje sudjeluju u svakodnevnom radu s djetetom, jedan je od čestih razloga narušenih odnosa i otpora roditelja.

Otpor roditelja prema jačanju suradnje, može biti potaknut negativnim iskustvima iz prošlosti bilo od strane užeg ili šireg okruženja.

U današnjem svijetu mogućnosti i pristupa brojnim informacijama, potrebno je usmjeriti roditelja i osvijestiti njegovu prvobitnu ulogu u odnosu na dijete. Upravo zbog navedenih

činjenica, pedagog svojim umijećem i suptilnim pristupom svakom problemu, bez generalizacije, treba znati procijeniti kojim oblicima rada na koje načine kroz savjetovanje

2.7. Oblici rada pedagoga s roditeljima

Svaki oblik rada pedagoga s roditeljima ima informativnu, dijagnostičku, savjetodavnu, terapijsku i kolektivnu zadaću iz koje se razvijaju sve ostale zadaće, no temeljna zadaća je informiranje i savjetovanje.

Prema Rosić (2005), funkcionalnost, racionalnost i konkretnost pojedinih oblika rada ovisi o mogućnostima odgojno – obrazovne ustanove, njejoj povezanosti s roditeljima, njenim zadacima, tradiciji, interesu i potrebama djece i roditelja.

Oblici suradnje usmjereni su na individualni i grupni rad s roditeljima. Određeni su planom i programom ustanove ili se provode pod utjecajem određenih situacija. Mogu biti inicirani od strane ustanove ili roditelja, ovisno o potrebi, u svrhu dobrobiti za dijete.

Savjetodavni rad pedagoga može biti usmjeren na individualni razgovor, savjetodavni razgovor, informiranje, davanje prijedloga, razmjena iskustva.

Razgovor je najčešći oblik suradnje pedagoga s roditeljima, može biti individualni i grupni. Kod ovakvog oblika suradnje, pedagog mora uzeti u obzir da svakom roditelju pristupa na način koji roditelj očekuje, jer je roditelj subjektivan u odnosu na sebe i svoje dijete i teže sagledava probleme drugih. Istovremeno, pedagog bi se trebao distancirati od mogućih osjećaja koji ga povezuju za pojedino dijete, bez obzira da li su ti osjećaji pozitivni ili negativni.

Jurić (2001), navodi tri faze pedagoškog razgovora. Fazu pripreme koju čini prikupljanje podataka koji su važni za rješavanje problema i pomoć su pedagogu u rješavanju situacije.

Faza razgovora koja se odnosi na uspostavljanje odnosa povjerenja do postavljanja pitanja vezanih uz problem. Slijedi faza analize i evaluacije koja izravno utječe na poboljšanje situacije.

Razgovor može biti planiran, odnosno iniciran od strane pedagoga ili roditelja i neplaniran, odnosno uvjetovan određenom neplaniranom situacijom ili događajem. Važno je da se postupak savjetovanja odvija u ugodnom prostoru i da se osigura ugodna atmosfera kao preduvjet za uspješan razgovor.

Individualni razgovor je najprisniji oblik suradnje pedagoga s roditeljem. Informiranje je obostrano, što daje naznaku na ravnopravnost u razgovoru za obje strane, odnosno roditelja i

pedagoga. Roditelj tijekom razgovora daje informacije pedagogu kao i pedagog roditelju s neskrivenim ciljem. Razgovor može biti vezan ili slobodan (Jurić, 2004). Takav model rada je tradicionalan, prožet je komunikacijom i temeljni je model rada u pedagoškoj komunikaciji s roditeljima. Roditelju je omogućena neposredna informacija i pedagoški savjet u odgojnom djelovanju (Rosić, Zloković, 2003.:55).

Skupno informiranje je oblik suradnje na kojem su istovremeno prisutni svi roditelji jedne odgojne skupine, ili na nivou odgojno – obrazovne ustanove. Prednost ovakvog oblika suradnje s roditeljima je da pruža mogućnost roditeljima da se bolje upoznaju, da međusobno komuniciraju i zajedno utječu u određenim situacijama. Nedostatak ovakvog oblika suradnje je što se komunicira s većim brojem roditelja istovremeno, a koji se razlikuju u navikama, odnosu prema djeci, obrazovanju, uvjetima u kojima žive, poslu koji obavljaju, što stvara pasivnost i stavlja težište na slušanje (Rosić, 2005).

Skupni (grupni) razgovori ostvaruju se kada postoje određene situacije ili poteškoće koje su slične i povezuju roditelje. Skupinu povezuje ista tematika, a svrha ovakvog oblika rada je da ima informativnu i savjetodavnu zadaću, sa svrhom usmjeravanja i poticanja aktivnijeg djelovanja roditelja na zadacima odgojno – obrazovne ustanove (Rosić, 2005).

Roditeljski sastanci su najučestaliji masovniji oblik okupljanja roditelja i na njega su pozvani svi roditelji zbog neke potrebe. Mogu biti informativni, tematski, komunikacijski i u obliku radionice. Planirani su u svakom tromjesečju, odnosno četiri roditeljska sastanka kroz pedagošku godinu. Pedagog prisustvuje roditeljskom sastanku ili održava aktualno predavanje ili upućuje odgojitelje u stilove i načine održavanja roditeljskih sastanaka (Jurić, 2004).

Novo vrijeme zahtjeva nove pristupe u odgoju i obrazovanju, drugačije su potrebe obitelji, djeca odrastaju i usvajaju znanja na drugačiji način, percipiraju svijet potpuno drugačije od svojih roditelja, što zahtjeva drugačiji pristup u radu s roditeljima kroz nove oblike suradnje. Oblik komunikacije putem elektroničke pošte, fonijom ili web stranica, sve češći je oblik suradnje s roditeljima. Ograničenje ovom obliku suradnje je pedagoške prirode i upitno je da li takav oblik komunikacije u funkciji pedagoške pomoći djetetu. Suradnja putem web stranice ustanove, danas u vrijeme pandemije, bila je jedna od poveznica ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja s roditeljima koji su na taj način dolazili do informacija svakodnevnog života u ustanovi, ali i pružanja informacija i savjeta kako s djetetom kvalitetno provoditi vrijeme kod kuće, koje aktivnosti provoditi i kako nadomjestiti nedostatak socijalnog kontakta.

Online suradnja može imati i negativne posljedice na odgojno – obrazovnom području.

U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ovo je jedan od oblika uspostavljanja komunikacije s roditeljima, ali nikako primarni oblik rada s roditeljima zbog same prirode rada s najranjivijom populacijom djece. Prednosti online komunikacije je kada roditelji nisu u mogućnosti doći u ustanovu kako bi se ostvario prisniji oblik suradnje.

Oblici suradnje koji uključuju razne oblike druženja karakterizira opuštenija atmosfera i opušteniji način rada. Odnosi se na organiziranje svečanosti, predstavljanje programa, otvorena vrata vrtića, večer matematike, istraživanja aktivnosti djece u vrtiću, pedagoške radionice, radionice za roditelje.

Radionice za roditelje je oblik dugotrajnijeg, sustavnog organiziranog rada s roditeljima, gdje se roditeljima daje uvid u suvremenu i naprednu pedagošku, psihološku, zdravstvenu, društvenu i drugu odgojnu problematiku. Cilj ovakvog oblika rada je pravilno rješavanje odgojnih pitanja (Potočnjak, 1983). Teži se pomoći u izgradnji kvalitetnijih odnosa unutar obitelji i pomoći u promjeni stavova i ponašanja roditelja.

Pedagoška radionica je najuspješniji i najbolji oblik edukacije roditelja. (Relja, 2006).

Ovakav oblik suradnje traži samostalan rad i interes roditelja (Rečić, 2007).

Posjeti roditeljskom domu je oblik suradnje koji pozitivno utječe na sve sudionike procesa: dijete, roditelja, pedagoga. Takvim oblikom suradnje jačaju međusobni odnosi, bolje se upoznaju obje strane i učvršćuju se odnosi. Pedagog za posjet obitelji treba pripremiti prihvatljiv i reprezentativan program (Rosić, 2005). Važno je napomenuti da je ovaj oblik suradnje najmanje zastupljen, iziskuje planirano vrijeme od strane pedagoga i obitelji, terensku mobilnost i bolju informiranost o dobrobiti za sve dionike u procesu.

Putem upitnika za roditelje, pedagog ima priliku prikupiti informacije i podatke o djetetu, a do kojih je teže doći (obiteljski odnosi, obiteljska situacija). Pedagog daje roditelju upitnik ili će pitanja iz upitnika koristiti u prikupljanju podataka, ovisno o razini suradnje s roditeljem. Pedagog mora jasno naglasiti roditelju da prikupljene informacije služe za bolje razumijevanje njegova djeteta (Jurić, 2004).

Tematski panoi su pisani oblik komunikacije, svrha je edukacija i informiranje roditelja putem pisane riječi, kada pedagog i roditelj nisu u izravnoj komunikaciji.

Pismeno obraćanje roditeljima je posredni oblik suradnje, pismenog informiranja između pedagoga i roditelja. Često se takvim oblikom suradnje nastoji uputiti roditelja da postoji teškoća za koju je potrebna jača suradnja, a može biti i izravno iznošenje činjenica roditelju za dijete. Prilikom pisanja teksta potrebno je pažljivo birati riječi, tekst mora biti jasan, konkretan, bez potrebe stručnih opisa situacija i događaja.

2.8. Obuhvat djece ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj i Europi

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje – faza prije osnovnog obrazovanja, sve više se počinje promatrati kao pružanje temelja za cjeloživotno učenje i razvoj. Ključni podaci o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u Europi pokazuju napredak u ključnim područjima kvalitete utvrđenima u Preporuci Vijeća o visokokvalitetnim sustavima ECEC-a ¹ (Early Childhood Education and Care).

Izvješće ukazuje na pokazatelje o ključnim područjima kvalitete upravljanja, pristupa, osoblja, obrazovnih smjernica, kao i evaluacije i praćenja. Naglasak je na pristupu usmjerenog na djecu, gdje se posebna pažnja posvećuje međusobnoj povezanosti politikama u različitim područjima. Naglašena je i važnost uključenosti u obrazovanju, jer se visokokvalitetni ECEC smatra bitnim čimbenikom za jednakosti u društvu. Izvješće je usmjereno kreatorima politika, istraživačima i roditeljima u pružanju informacija o najnovijim politikama ECEC-a u Europi, kako bi se unaprijedili obrazovni sustavi ranog odgoja na nacionalnim razinama i pratili standarde kvalitete. Izvješće obuhvaća 38 europskih zemalja (43 obrazovna sustava), sudjeluje 28 zemalja članica Europske unije, te Albanija, Bosna i Hercegovina, Švicarska, Island, Lihtenštajn, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Norveška, Srbija i Turska.

U okviru kvalitete ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, gdje je na prvom mjestu zdrav rast i razvoj djeteta, naglašena je uključenost roditelja u život i razvoj ustanove kao ključan element uspješnog cjelovitog razvoja djeteta i pružanje alata pomoći roditeljstvu od strane stručnih službi kao stručnjaka i promicatelja dobre prakse.

¹ Preporuci Vijeća o visokokvalitetnim sustavima ECEC-a

Prema preporuci Vijeća Europske unije, svibanj 2019., o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja – 2019.C 189. 02, s obzirom na prijedlog Europske komisije stavak 13. navodi da obitelji trebaju biti uključene u sve aspekte obrazovanja i skrbi djece. Navodi se da je to idealna prilika za stvaranje integriranog pristupa, jer dovode do prvog osobnog kontakta s roditeljima. Nadalje, navode se i usluge savjetovanja prema roditeljima u cilju jačanja partnerstva.

Rani i predškolski odgoj u Finskoj temelji se na integriranom pristupu obrazovanju i skrbi s naglaskom na pedagogiju. Sva djeca imaju pravo na rani i predškolski odgoj i obrazovanje (ECEC), ako roditelji tako odluče. Do 10. mjeseca života djeteta, roditelj ima pravo na roditeljski dopust, a u godini pred školu, pohađanje vrtića postaje obavezno i zakonom je određeno 2015. godine. Opseg predškolskog odgoja traje četiri sata, pa roditelji imaju mogućnost upisati dijete i u druge ECEC centre, kako bi dijete imalo cjelodnevno obrazovanje.

U Norveškoj vrtić nije obavezan, iako djeca imaju pravo na mjesto od 1. godine života. Djeca mogu pohađati vrtić do pete godine kada polaze u školu. Osnovni cilj vrtića je zadovoljiti dječju potrebu za njegom i igrom, te promicati učenje i formativni razvoj kao temelj za all-round razvoj.

U Švedskoj je gotovo polovina stanovništva uključena u obrazovne sustave. Rani i predškolski odgoj može se podijeliti u dvije dobne skupine usmjerene na djecu u dobi između 1.- 5. i 6. – 12. godine života. Do pete godine života djeca imaju pravo pohađati predškolske ustanove kako bi njihovi roditelji mogli raditi i školovati se. Sva djeca imaju pravo na besplatnu predškolsku ustanovu najmanje 525 sati godišnje. U 2019. godini predškolsku ustanovu pohađalo je 85% djece u dobi od 1 – 5. godine. Otvoreni predškolski odgoj je alternativna opcija za predškolski odgoj. Roditelji zajedno s osobljem razvijaju edukativne grupne aktivnosti za razvoj djece.

U Njemačkoj, rani i predškolski odgoj i obrazovanje nije dio državno organiziranog školskog sustava, već je dodijeljen centru socijalne skrbi za djecu i mlade. Tradicionalno, djeca mlađa od tri godine pohađaju Kinderkrippen (jaslice), od tri godine do početka škole Kindergarten (dječji vrtić). Vrtić je osmišljen kako bi podržao i dopunio djetetov odgoj u obitelji i pomogao roditeljima u boljem usklađivanju zaposlenja i odgoja djece. Aktivnosti su osmišljene i uključuju poduku, edukaciju i brigu o djetetu, te se odnose na djetetov društveni, emocionalni, fizički i mentalni razvoj. Uključuje komunikaciju vodećih vrijednosti i pravila. Pružanje

obrazovanja i skrbi prilagođeno je dobi i razvojnoj fazi pojedinog djeteta, jezičnim i drugim posebnostima, životnim situacijama i interesima djeteta i roditelja, odnosno potrebama obitelji. Zbog svega navedenog, pružatelji usluga ranog i predškolskog odgoja moraju osigurati najbolje za interese djeteta i razvojno prikladne postupke za sudjelovanje roditelja u provođenju tih usluga. Prema pedagoškom načelu djeca su u središtu pedagoškog djelovanja i edukacija se ne može razvijati bez sudjelovanja i suradnje roditelja.

U Engleskoj odgovornost za obrazovni sustav je na Odjelu za obrazovanje vlade Ujedinjene Kraljevine (DfE). Roditelji su odgovorni osigurati djeci obrazovanje od 5. – 16. godine života prema njihovim sposobnostima, interesima i mogućnostima. Obrazovanje je obvezno, ali škola ne, te roditelji mogu organizirati obrazovanje kod kuće. Rano i predškolsko obrazovanje nije obavezno i organizirano je za djecu do pete godine preko Early Years Foundation Stage (EYFS). Navodi se univerzalno i prošireno pravo, odnosno pravo na financirano mjesto ranog obrazovanja. Za djecu mlađu od dvije godine roditelji trebaju financirati mjesto u privatnim jaslicama ili osigurati privatne dadilje. Usluge ranog djetinjstva i pružanje savjeta i pomoći roditeljima u roditeljstvu pružaju se ili u centrima ili u drugim ustanovama.

Što se tiče zemalja u okruženju, u Sloveniji obrazovni sustav je organiziran kao javna usluga koju pružaju javne i privatne ustanove. Sustav je sličan kao i u RH, organiziran je kao jedinstvena organizacija strukture za svu djecu od 1 - 6. godine do polaska u osnovnu školu. Predškolski odgoj nije obavezan, već je odluka samih roditelja. Osnovna odgovornost ustanove je servisirati roditelje, pomoći im da se brinu o djeci, poboljšati kvalitetu života obitelji i djece i stvoriti uvjete za pravilan fizički i mentalni razvoj djeteta. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje upotpunjuju dinamiku učenja i brige unutar obitelji. Na taj način stvara se prilika za proširenje iskustva i stjecanje znanja izvan obiteljskog okruženja. Stopa zaposlenosti roditelja je vrlo visoka, te je motiv za upis djece u vrtić osigurati skrb tijekom sati koje roditelj provodi na radnom mjestu. U posljednjih deset godina povećan je upis djece u vrtiće u Sloveniji sa 71% na 87%.

U Republici Hrvatskoj rani i predškolski odgoj i obrazovanje, sastavni je dio sustava obrazovanja i skrbi o djeci, financiran je i upravlján od strane lokalnih vlasti. Središnja tijela pružaju zakonodavne smjernice, akreditaciju i praćenje obrazovnih programa. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje čini početnu razinu obrazovnog sustava i osim za programe predškolskog odgoja, nije obavezan za djecu predškolske dobi. Podijeljen je u tri odgojna

ciklusa, na temelju dobi djece: od 6 mjeseci do prve godine starosti djeteta, od prve do treće i od treće do šeste godine, odnosno do početka obveznog obrazovanja.

U godini pred školu djeca su dužna pohađati predškolski program koji osiguravaju ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i škole.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje osiguran je u skladu s razvojnim karakteristikama i potrebama djeteta, kao društvenim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji.

3. Relevantna istraživanja o savjetovanju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Dosadašnja relevantna istraživanja pokazala su da se sve više prepoznaje važnost razvoja kompetencija pedagoga za savjetodavni rad. Cooper i sur. (2005) navode da se škole suočavaju s potrebom da odgovore na globalne promjene, kao što su intenzivnija kretanja ljudi, prelazak na učenje bez granica i razvoj informacijske tehnologije. Iz globalnih promjena uočava se potreba razvoja široke lepeze kompetencija pedagoga u savjetodavnom radu.

Best i sur. (1981), ističu važnost prihvaćanja savjetnika nastavnika u školama koji posjeduju znanja o odgojno-obrazovnim sustavima.

Bunceova i Willowerova studija (2001) navodi nedostatak mogućnosti pedagoga za kontinuirani profesionalni razvoj. Stoga se školski savjetnici često moraju suočiti s izazovima u primanju odgovarajuće podrške, kontinuiranog obrazovanja i osposobljavanja tijekom obrazovanja. Stoga stručni savjetnici temelje svoju praksu na teorijskim pristupima.

McMahona i Pattona studija (2001) ističe važnost odgovarajućeg nadzora školskih savjetnika, te navode da potreba za odgovarajućim formaliziranim nadzorom uglavnom ostaje neispunjena.

Iz ovih informacija može se istaknuti potreba nadzora te pružanja relevantnih povratnih informacija o radu savjetnika u odgojno-obrazovnim institucijama u svrhu pružanja podrške savjetnicima u radu te podizanja kvalitete usluga u samom savjetodavnom procesu.

U Republici Hrvatskoj istraživanja pokazuju da pedagozi osrednje procjenjuju vlastito posjedovanje kompetencija potrebnih za provođenje savjetodavnog rada i ukazuju na potrebu za promjenom (Ledić i sur., 2013; Fajdetić, Šnidarić, 2014). Bez obzira na formalno obrazovanje, pedagozi posežu za drugim oblicima neformalnog i informalnog obrazovanja u svrhu stjecanja potrebnih vještina za obavljanje savjetodavnog rada.

Fajdetić i Šnidarić (2014), navode u istraživanjima potrebu za kontinuiranim usavršavanjem određenih vještina pedagoga, te ističu razvoj iskustva koje utječe na donošenje odluka i rješavanje problema. Perišić i Čarija, u istraživanju vezanom za razvoj kompetencija pedagoga u savjetodavnom radu navode da su kroz treninge pedagozi pokazali poboljšanje u komunikacijskim vještinama, razvili viši prag tolerancije, veću slobodu i opuštenost te bolje razumijevanje savjetodavnog rada. Ispitanici su pokazivali interes prema dodatnim treninzima. Iz ovog istraživanja prepoznaje se potreba za daljnjim neformalnim obrazovanjem pedagoga u savjetodavnom radu. Stručna usavršavanja podižu profesionalne kompetencije koje su neophodne za pružanje kvalitetnih usluga u savjetodavnom radu. Nadalje, spomenuti autori navode da 76% ispitanika, nakon završetka formalne faze obrazovanja nije pohađalo niti jedan dodati program obuke. Ovi rezultati ukazuju da postoje veliki izazovi na poticanju osobnog razvoja i radu na motivaciji za promjenu stavova i mišljenja, odnosno poticanju motivacije za mijenjanjem.

Kroz literaturu uviđa se nedostatak istraživanja vezana uz kompetencije pedagoga za savjetodavni rad i da su provedena istraživanja više usmjerena na školski sustav i područja rada školskog pedagoga, koji se značajno razlikuje od područja rada pedagoga u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Kad se govori o oblicima savjetodavnog rada pedagoga s roditeljima, istraživanje Lukaš, Gazibara (2010), usmjereno je na modalitete suradničkih odnosa pedagoga i roditelja i pokazuje da se u školama najviše provode razredni roditeljski sastanci (34, 91%). Nadalje, najučestaliji oblik suradnje pedagoga i roditelja su individualni razgovori (20,7%) masovni roditeljski sastanci (15,47%). Mnogo manje su zastupljena tematska predavanja (7,98%), radionice za roditelje (5,74%) i individualna savjetovanja (5,49%). Samo 10 (2,49%) odnosilo na zajedničke izlete i 9 (2,24%) na pisana izvješća. Oblici suradnje koji se najmanje provode u školama jesu kućni posjeti pedagoga (0,25%), ali stoji i činjenica da pedagog u pravilu ne posjećuje roditeljski dom, osim u iznimnim situacijama. S pedagogom je surađivalo 5,37% roditelja putem individualnih savjetovanja, a 5,08% putem tematskih predavanja i zajedničkih izleta.

Pored navedenih oblika suradnje s pedagogom u kojima su sudjelovali, roditelji su kao razloge suradnje isticali ponašanje djece (23,66%), njihov uspjeh (21,37%), ekskurzije i izleti (11,45%), problemi razreda (10,69%) te edukacija od strane pedagoga (8,4%). Navode se i razlozi poput različitih izvješća (5,34%), donošenja zajedničkih odluka i upoznavanje programa školske

godine (3,82%) te raznolikih školskih aktualnosti (2,29%) kao i upute o upisima u srednju školu (0,76%). Razlozi zbog kojih su roditelji sudjelovali su problemi u školi (12,5%).

Kućni posjet pedagoga kao oblik suradnje u kojem su roditelji sudjelovali naveden je svega u jednom slučaju i to zbog obiteljskih problema. Sagledavši sve razloge suradnje roditelja s pedagogom, vidljivo je da se suradnja odvijala zbog problema s djetetom, odnosno uspjeh i ponašanje djeteta.

Pedagog je stručni suradnik koji pomaže roditeljima u rješavanju problema i odgoja djece, ali treba istaći da usmjerenost rada pedagoga mora biti na suradnji i ne isključivo kada su već problemi prisutni. Polovica roditelja ocijenila je da je njihov odnos s pedagogom uvijek suradnički (43,73%), njih 22,4% da nije nikada surađivalo s pedagogom, 18,03% rijetko, 8,74% vrlo često i 7,1% često. Naveden je i odabir 53,55% roditelja koji su se izjasnili da pedagog nije nikada distanciran, 23,5% da je to rijedak slučaj, 12,57% da se to događa često, 7,65% njih da je uvijek tako i 2,73% da je to vrlo čest slučaj. Rezultate za prijateljski raspoloženog pedagoga ukazuje 45,36% roditelja, 25,14% je reklo da nije nikad, 13,11% rijetko, 9,29% vrlo često i 7,1% roditelja da je često. Iz odgovora je vidljivo da se pedagog nikad partnerski ne odnosi prema 37,7% roditelja, da se uvijek tako odnosi prema 31,15% roditelja, rijetko prema 16,95% njih te često i vrlo često prema 7,1% roditelja.

Rezultati istraživanja upućuju na činjenicu da je praksa još uvijek daleko od teorije, odnosno utvrdilo se da postoji nizak angažman roditelja u suradničkim aktivnostima s pedagogom kao i nedovoljna zainteresiranost roditelja za suradnju ili pak nezadovoljstvo njihovom suradnjom s pedagogom. Na temelju odgovora roditelja zaključuje se da oni nisu dovoljno informirani o mogućnostima njihove zajedničke suradnje, odnosno da nedovoljno dobro komuniciraju sa ustanovom. Iz toga proizlazi da bi ustanove trebale više informirati roditelje o mogućnostima i ukazivati im na prednosti koje proizlaze iz ove suradnje.

Istraživanje je prepoznalo razloge suradnje roditelja s pedagogom iz kojih je vidljivo da se suradnja odvija uglavnom kada postoji problem s djetetom. Važno je informirati roditelje o mogućnostima i važnosti suradnje jer će roditelji osvijestiti da je suradnja ključan čimbenik uspjeha njihovog djeteta i aktivno se uključiti u proces odgoja i obrazovanja.

Cilj istraživanja Mavračić Miković (2019), provedeno u Zagrebu i Zagrebačkoj županiji bio je ispitati stavove i percepciju roditelja i odgojitelja o modalitetima suradnje u predškolskim ustanovama (uočene suradnje te suradnje koje bi im najviše odgovarale).

Kao odgovori na pitanje bilo je ponuđeno 14 modaliteta suradnje: oglasne ploče „kutići“, roditeljski sastanci, tematski roditeljski sastanci, kreativne radionice, dan otvorenih vrata, grupe

podrške roditeljima, ispitivanje stavova i mišljenja anketama, izmjene informacija e-mailom, SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom, fotografiranje, snimke te dječji radovi i individualni razgovor roditelja i odgojitelja. Roditelji su najčešće odabirali odgovore „oglasne ploče/kutići“ (100; 99% ukupnog broja roditelja) te „roditeljski sastanak“ (95; 94,1%) i „dječji radovi“ (90; 89,1%).

Zanimljiv je podatak da su obje skupine ispitanika imala najmanje doticaja sa suvremenim modalitetima suradnje kao što su razmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom (tek 10,9% roditelja, odnosno njih 11 i 14,7% odgojitelja, odnosno 15) te e-mailom (roditelji 2, 2%, odgojitelji 30, odnosno 29,4%). Nadalje, važan je podatak da je prosječna dob ispitanika srednja starosna dob i da su dovoljno informatički obrazovani za korištenje ovakvih modaliteta suradnje.

Istraživanje Mohorić i Nenadić-Bilan (2019) navodi kao oblik komunikacije s roditeljima komunikaciju e-mailom te zajedničkom Facebook stranicom. Iako ovakav oblik suradnje zahtijeva materijalne izdatke korisnika, smatra se da je ekonomski dostupna svima budući da svaki roditelj danas koristi „pametni“ telefon. Uz modalitete suradnje koje su roditelji najčešće odabirali, više od polovice roditelja sudjelovalo je u navedenim oblicima suradnje: „tematski roditeljski sastanci“ (56,4%), „kreativne radionice“ (68,3%), „ispitivanje stavova i mišljenja putem anketa“ (5,4%), i „fotografije djece u aktivnostima“ (62,4%). Iako Kanjić i Boneta (2012) u svom istraživanju spominju dodatne oblike suradnje: posjećivanje djetetova doma te obiteljski izleti, postavlja se pitanje postoji li mogućnost postojanja ovakva oblika suradnje u svim odgojno-obrazovnim ustanovama. Roditelji su najčešće odabirali odgovore „individualni razgovor roditelj-odgojitelj,“ (26,7%) što ukazuje da su roditelji zainteresirani za razvoj svog djeteta i participaciji u ustanovi uz dobru informiranost.

Roditelji su isto visoko rangirali klasičan modalitet suradnje „roditeljski sastanci“ (21,8%). Navodi se informacija o odabiru suvremenog oblika komunikacije s roditeljima: „izmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom“ (18,8%). Ovakav odabir modaliteta suradnje govori o promjenama u razmišljanju i pristupu roditelja čitavom konceptu partnerskog odnosa, no dolazimo do pitanja o poštivanju privatnosti. Ovaj oblik suradnje osigurao bi brzi protok informacija, što uvelike pomaže roditeljima koji ponekad nisu u mogućnosti, zbog nedostatka vremena, pogledati oglasnu ploču/kutić.

Odgojitelji su najčešće navodili odgovore „individualni razgovor roditelj-odgojitelj“ (26; 25,5%) zato što je to najbolji način za dobivanje dubljih i važnih informacija o djetetu i obiteljskim odnosima koji utječu na ponašanja djeteta u ustanovi, ali zadovoljavanje dječjih interesa i potreba. Odgojitelji također odabiru „oglasne ploče/kutiće“ (18; 17,6%) zato što su

najjednostavniji oblik komunikacije te su uvijek dostupni svima i u bilo koje vrijeme bez obzira na materijalne mogućnosti kao što je slučaj sa suradnjom putem SMS-a i navedenih grupa. Nadalje „roditeljski sastanci” (13; 12,7%) te „izmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom” (11; 10,8%) ne razlikuju se puno prema dobivenim podacima, stoga je jasno da odgojitelji teže za novijim oblicima suradnje.

Danas, u suvremenom svijetu napretka i modernih tehnologija, mora se mijenjati pristup u načinu suradnje i ophođenja prema roditeljima. Kako bi izgradili kvalitetne partnerske odnose, koriste se različiti oblici suradnje koji ovise o interesima sudionika, ali i njihovim kompetencijama, prethodnom znanju, stavovima i uvjerenjima kojih su svjesni ili nesvjesni. Važno je napomenuti da je partnerstvo izazov koji zahtijeva vrijeme, razumijevanje, toleranciju i motivaciju, na privatnom ili poslovnom planu. Odgojitelji prikazuju posjedovanje raznovrsnih kompetencija prilagođavanja različitim potrebama pojedinaca i zalažu se za individualizirani pristup suradnje s roditeljima.

Skočić, Mihić, Srića (2016), u svojim istraživanjima navode da suvremena ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje treba karakterizirati otvorenost prema zajednici koja se ostvaruje razvojem novih oblika suradnje s roditeljima i njihovim aktivnim sudjelovanjem u planiranju, realizaciji i evaluaciji odgojno-obrazovnog procesa (Muraja, 2012, Ljubetić, 2011:79). Podaci istraživanja pokazuju da odgajateljice prateći razvojne skupine zadataka (motoriku, socio-emocionalni razvoj, spoznaju, komunikaciju i igru) s roditeljima razgovaraju o razvojnom području u kojem planiraju dodatne aktivnosti i poticaje za dijete, dogovore zajedničko praćenje određenog aspekta razvoja i osmisle strategiju zajedničkog rada na određenim zadacima. U ovakvim razgovorima odgajateljice se osjećaju kompetentne, bolje razumiju dijete i roditelje, te razvijaju bolji odnos s roditeljima.

Kad govorimo o odgovornosti i ulozi odraslih osoba koje sudjeluju u odgoju djece, prvenstveno misleći na roditelje, odgojitelje i stručne suradnike pedagoge, istraživanja ponašanja mladih (Steinberg, 2001, Hassenstein, 2007), zahtjevi za postavljanje granica, dobrim autoritetom, dovode u pitanje koncept djeteta kao društvenog aktera i partnera u odgoju. Istraživanja pokazuju da djeca trebaju roditelje i odgajatelje kao partnere i pomagače koji im omogućuju primjeren razvoj, da participiraju u pitanjima koja su im važna, ali istodobno vrednuju zajedništvo, bliskost, sigurnost, pouzdanost, osjećaj prihvaćanja i pripadanja (Oberhuemer, 1994). Djeca trebaju prisustvo roditelja i odgajatelja nudeći im orijentaciju u svijetu punom mogućnosti. (Omer,2013). Autoritet bi trebao usmjeriti dijete i u smislu usvajanja vrijednosti i

modela življenja. Ovdje se ne misli na neovisnost djeteta od najranije dobi u odnosu na odrasle, već odnos u kojem će dijete razvijati produktivnu samostalnost, zrelost, odgovornost za svoje postupke, razumijevati postupke i posljedice, i traženje različitih rješenja. Rano uključivanje roditelja u rad ustanove ranog i predškolskog odgoja, povezano je s većim postignućem djeteta u vrtiću, te kontinuiranim uključivanjem roditelja tijekom osnovnoškolskih godina, što je u korelaciji s većim postignućem i motivacijom djece, te boljim ishodima djece u obrazovanju (Hayakawa i sur., Lipnja, 2016, Lopez i sur. 2016.).

Zbog tih pogodnosti, mnoge predškolske ustanove nude aktivnosti za poticanje uključenosti obitelji, ali se moraju boriti da dođu do svih obitelji, osobito onih u nedovoljno razvijenim zajednicama, zbog raznih prepreka (Halgunseth i sur. 2009). Samo 18 država u SAD – u, zahtijeva da djeca pohađaju predškolske ustanove (Nacionalni centar za obrazovnu statistiku, 2018). Većina djece u Sjedinjenim Američkim Državama su uključena u programe (Nacionalni centar za obrazovnu statistiku, 2020). Međutim, neka djeca nisu spremna za trenutne zahtjeve američkih predškolskih učionica, čak i ako im država omogućuje pohađanje ustanove.

Na primjer, istraživanje koje je proveo Bettencourt i sur. (2018), pokazalo je da više od 50% djece iz Baltimorea nije pokazalo socijalno-emocionalnu spremnost za vrtić na temelju mjerila spremnosti. Te su referentne vještine uključivale upravljanje emocijama i slaganje s vršnjacima.

Istraživanje koje je provedeno u Republici Hrvatskoj o kompetencijama roditelja za suvremeno roditeljstvo (Ljubetić, 2007), ukazuje da roditelji kao prvi i najznačajniji odgajatelji djeteta nisu dovoljno pripremljeni za ulogu roditeljstva, da se teško nose sa roditeljskim zadaćama. Kroz istraživanje samoprocjene i procjene pedagoške kompetentnosti roditelja djece predškolske dobi, nastojalo se istražiti prostor od nekompetentnosti do kompetentnosti roditelja. Provodila se procjena pedagoški kompetentnog majčinstva i očinstva.

Rezultati ukazuju da razlike u samoprocjeni postoje ovisno o dobi djeteta, spolu djeteta, redu rođenja djeteta, kvalifikaciji, odnosno obrazovnoj razini roditelja. Rezultati ukazuju da pri izradi obrazovnih programa za roditelje treba nužno uzeti u obzir specifične potrebe i osobitosti roditelja predškolske djece, i majki i očeva, jer pedagoško obrazovanje roditelja i samoprocjena vlastitih kompetencija vodi prema promjenama neprimjerenih ponašanja roditelja u procesu odgoja.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1. Predmet istraživanja

Potreba za prevenciju i pomoć djeci i roditeljima kao najranjivijim skupinama društva i novim oblicima rada zahtjeva da savjetovanje pedagoga bude prihvaćeno kao temeljni dio njegovog rada. Kroz istraživanje nastojat će se dobiti uvid u kojoj mjeri je zastupljen savjetodavni rad pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, istražiti iskustva pedagoga u provođenju savjetodavnog rada s roditeljima i koje oblike rada pedagozi koriste u svom savjetodavnom radu s roditeljima i dobiti jasniji uvid s kakvim se poteškoćama susreću. Budući da je do sada slabo istraženo područje i da se pedagozi permanentno susreću s novim izazovima, potreban je kontinuirani istraživački pristup. Rani i predškolski odgoj i obrazovanje susreće se sa novim izazovima i potrebom za novim pristupima, strategijama i metodama rada.

4.2. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je istražiti u kojoj je mjeri zastupljen savjetodavni rad pedagoga sa roditeljima u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

4.3. Temeljno istraživačko pitanje i specifična istraživačka pitanja

Temeljno istraživačko pitanje :

Kakva su iskustva pedagoga u provođenju savjetodavnog rada s roditeljima u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja?

Specifična istraživačka pitanja:

Specifična istraživačka pitanja odnose se na oblike rada koje najčešće pedagozi koriste u svom savjetodavnom radu, koje teme provode u radu s roditeljima, s kojim se problemima susreću pedagozi, a s kojim roditelji, kakvo je mišljenje pedagoga o kvaliteti savjetodavnog rada i koje su preporuke za unapređenje rada s roditeljima te kakvi su stavovi pedagoga o savjetodavnom radu (stečene kompetencije, važnost timskog rada, stručna literatura, uloga pedagoga, poznavanje načela, suradnja s ostalim zaposlenicima)?

4.4. Hipoteze

H1: Prema dosadašnjim istraživanjima pretpostavlja se da su najčešći oblici savjetodavnog rada pedagoga s roditeljima, roditeljski sastanci i individualni razgovor.

H2: Pretpostavlja se da postoje statistički značajne razlike u prosječnim odgovorima ispitanika na zavisnim varijablama s obzirom na nezavisnu varijablu radni staž ispitanika.

4.5. Metoda i postupci prikupljanja podataka

Kako bi se odgovorilo na postavljena istraživačka pitanja, u istraživanju je korištena mix metoda, odnosno kvalitativna i kvantitativna metoda. Kvalitativna metoda korištena je kako bi se dobio cjelovitiji uvid u istraživački problem, odnosno kako bi se objasnila iskustva koja pedagozi doživljavaju u savjetodavnom radu s roditeljima. U tu svrhu postavljena su otvorena pitanja u kojima su ispitanici opisivali i navodili svoja iskustva i svoja očekivanja u savjetodavnom radu s roditeljima. Analizom otvorenih pitanja, kreirane su kategorije odgovora prema postavljenim istraživačkim pitanjima.

Kvantitativna metoda korištena je u procjeni stupnja slaganja ispitanika sa stavovima vezanim uz savjetodavni rad pedagoga. Zavisne varijable procjenjivane su na Likertovoj skali od 5 stupnjeva (1 – uopće se ne slažem, 5 – u potpunosti se slažem) te su kasnije provedene statističke analize kako bi se utvrdilo postoje li statistički značajne razlike s obzirom na nezavisne varijable.

Online anketa poslana je na e-mail adrese dječjih vrtića s zamolbom sudjelovanja u svrhu pisanja diplomskog rada. Početno je zbog COVID situacije bio cilj prikupiti odgovore 30 ispitanika, međutim, naposljetku je anketu ispunilo 46 ispitanika.

4.6. Uzorak ispitanika

U istraživanju je sudjelovalo 46 ispitanika, točnije pedagoginja, obzirom da je 100% ispitanika bilo ženskog spola, koje su zaposlene u državnim ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja grada Zagreba i Zagrebačke županije. Ispitanice su ispunile anketu internetskim putem zbog situacije s COVID-19. U anketi je navedena svrha provođenja istraživanja te je svim ispitanicima zajamčena anonimnost i povjerljivost podataka, a samim time nisu se prikupljale mail adrese. Istraživanje je provedeno tijekom travnja i svibnja 2021. godine.

Što se tiče dobi ispitanika, ona se proteže u rasponu od 27 do 64 godina, a prosječna dob jest oko 46 godina ($M= 46,11$; $SD= 12,03$). Za daljnju obradu podataka, navedena je varijabla kodirana te je pretvorena u kategorije. Tako je 23,9% ($N= 11$) ispitanica u dobi od 27 do 33 godina, 19,6% ($N= 9$) ih je u dobi od 34 do 44 godina, njih 26,1% ($N= 12$) ima između 45 i 55 godina, a najveći postotak, 30,4% ($N= 14$) ih je u dobi od 56 do 64 godina.

Radni staž ispitanica proteže se od 1 do 38 godina rada u profesiji pedagoga, a prosječan radni staž jest otprilike 17 godina ($M= 17,37$; $SD= 11,93$). Navedena nezavisna varijabla također je kodirana te je pretvorena u 5 kategorija. Prema tome, 21,7% ($N= 10$) ima radni staž od 1 do 5 godina, 17,4% ($N=8$) od 6 do 10 godina radnog staža te isti broj ima između 11 do 20 godina rada, a po 21,7% ($N=10$) ima od 21 do 29 godina radnog staža te 30 do 38 godina radnog staža.

U Tablici 1. prikazani su rezultati određenog napredovanja u profesiji pedagoga

Tablica 1. *Napredovanje u profesiji pedagoga*

Napredovanje	F	%
Pedagog - Mentor	7	15,3
Pedagog - Savjetnik	11	26,1
Pedagog	28	58,6
Ukupno	46	100

Prema dobivenim rezultatima, vidljivo je kako je 15,3% pedagoga steklo napredovanje u mentora, 26,1% u napredovanje savjetnika, a njih 58,6% je pedagog.

4.7. Instrument istraživanja

Za potrebe ovog istraživanja, kreirana je online anketa koja se sastojala od 26 varijabli. U prvom dijelu postavljene su četiri nezavisne varijable (dob, spol, radni staž i napredovanje u profesiji pedagoga).

Drugi dio sastojao se od 8 tvrdnji na kojima su ispitanici trebali iskazati stupanj slaganja na skali Likertova tipa od 5 stupnjeva (1 – uopće se ne slažem, 5 – u potpunosti se slažem).

Treći dio ankete sastojao se od otvorenih pitanja vezanih uz teme, aktivnosti, probleme te preporuke unapređenja savjetodavnog rada, kao i varijable s dihotomnim odgovorima vezanim

uz podršku unutar ustanove, zainteresiranost roditelja za savjetovanje, poticanje savjetovanja od strane odgojitelja te važnost fizičkog kontakta u procesu savjetovanja.

4.8. Obrada i analiza podataka

U svrhu obrade i analize podataka korišten je statistički program IBM SPSS 24.0 te su provedene mjere deskriptivne (aritmetička sredina, standardna devijacija; frekvencije) i inferencijalne (ANOVA za nezavisne uzorke) statistike. Anovom za nezavisne uzorke ispitat će se statistički značajne razlike u procjeni prosječnih odgovora ispitanika na zavisnim varijablama s obzirom na nezavisnu varijablu radni staž, prema tome će se utvrditi prihvaća li se hipoteza ili ne.

Kvalitativna analiza podataka vršena je na odgovorima ispitanika dobivenim u otvorenim pitanjima postavljenima u anketi. Prema postavljenim istraživačkim pitanjima, kreirana su pitanja koja ističu iskustva pedagoga u savjetodavnom radu s roditeljima. Kvalitativni podatci su raspoređeni prema kategorijama: oblici suradnje u radu s roditeljima; teme koje pedagozi provode u radu s roditeljima; problemi; mišljenje o kvaliteti i preporuke za unapređenje rada s roditeljima. U odgovorima u kojima je to bilo moguće, napravljene su potkategorije odgovora kojima su dodijeljene frekvencije, odnosno koliko puta se određena potkategorija spominje kod različitih ispitanika. Prema dobivenim frekvencijama mogla se je prihvatiti ili odbaciti postavljena hipoteza.

4.9. Etičke dileme u istraživanju

Vodeći računa o zaštiti podataka sudionika istraživanja, osobito zbog novonastale situacije gdje se istraživanje trebalo u potpunosti provesti online, sudionicima je e-mailom poslana dodatna obavijest u kojoj je objašnjena svrha ovog istraživanja te navedeno kako će svi podaci biti skupno analizirani te se ni jedan dio podataka neće moći dovesti u vezu s njima osobno. U anketi se nije prikupljala e-mail adresa te je samim time dodatno zajamčena anonimnost podataka.

4.10. Rezultati i interpretacija

Radi preglednosti, ali i odgovora na istraživačka pitanja rezultati su prikazani prema sljedećim kategorijama: *oblici suradnje; teme koje pedagozi provode u radu s roditeljima; stavovi pedagoga; problemi u savjetodavnom radu; mišljenje o kvaliteti i preporuke za unapređenje.*

Oblici suradnje pedagoga u savjetodavnom radu s roditeljima

Kako bi se ispitalo koji su to najčešći oblici koje pedagozi koriste u savjetodavnom radu s roditeljima, navedeni su oblici rada koji se navode u dosadašnjim istraživačkim i teorijskim radovima (Kanjić i Boneta, 2012; Mavračić Miković, 2019; Mohorić i Nenadić-Bilan, 2019) te su ispitanici mogli odabrati više oblika koje koriste u svom radu. U Tablici 2. prikazane su frekvencije skupine oblika suradnje koje koriste ispitanici u svom savjetodavnom radu s roditeljima.

Tablica 2. *Prikaz frekvencija zastupljenosti pojedinog oblika suradnje s roditeljima*

Oblici suradnje s roditeljima	f
Individualni razgovor	46
Roditeljski sastanak	39
Savjetovanje	28
Online suradnja	28
Pedagoške radionice	21
Skupno informiranje	20
Pisane obavijesti	13
Telekomunikacija	13
Škola za roditelje	9
Tematske rasprave	8
Posjet roditeljskom domu	1
Ukupno	46

Kad se promotre skupni rezultati zastupljenosti korištenja pojedinog oblika suradnje pedagoga s roditeljima u savjetodavnom radu, uočava se kako je individualni razgovor najzastupljeniji oblik u savjetodavnom radu svih pedagoga (N=46). Slijedeći oblik po najčešćoj zastupljenosti jest roditeljski sastanak (N=39). Savjetovanje i online suradnju u svom savjetodavnom radu s roditeljima provodi nešto više od polovice pedagoga (N=28). Manje od polovice ispitanika u svojem radu koristi pedagoške radionice (N=21) i skupno informiranje (N=20). Manji broj ispitanika u svojem radu provodi pisane obavijesti (N=13) i telekomunikaciju (N=13). Najmanje zastupljeni oblici suradnje u savjetodavnom radu s roditeljima su škola za roditelje (N=9), tematske rasprave (N=8) te posjeti roditeljskom domu (N=1).

Navedeni rezultati korespondiraju i s dosadašnjim istraživanjima ove problematike. Primjerice, Lukaš i Gazibara (2010) u svojem su radu istraživali modalitete suradničkih odnosa pedagoga i roditelja u školama. Rezultati tog istraživanja pokazali su da je najčešće korišten oblik suradnje roditeljski sastanak te individualni razgovori. U istom istraživanju tematska predavanja, radionice za roditelje i savjetovanja zastupljena su u manjem obimu, što je slučaj i u ovom istraživanju. Nadalje, Mavračić Miković (2019) u svom istraživanju ispituje stavove i percepciju roditelja i odgojitelja o modalitetima suradnje u predškolskim ustanovama. Najčešći oblik suradnje navode se oglasne ploče te roditeljski sastanak, dok se najmanje ističu online oblici komunikacije. Što se tiče odlaska u posjetu obiteljskom domu, ovi rezultati ne iznenađuju, obzirom da je trenutno na snazi skup mjera koje ne preporučuju navedene aktivnosti. Isto tako, navedene aktivnosti najčešće provode odgojitelji zajedno s djecom, kako im to epidemiološka situacija dopušta.

Prema dobivenim rezultatima može se zaključiti kako je hipoteza H1 prihvaćena. Naime, pretpostavilo se kako pedagozi najčešće u svojem radu koriste roditeljski sastanak i individualni razgovor kao oblike savjetodavnog rada s roditeljima.

Teme koje pedagozi provode u radu s roditeljima

Obzirom na ulogu stručnog suradnika pedagoga u odgojno-obrazovnim ustanovama, ispitanici navode različite teme (Tablica 3) kojih se dotiču u radu s roditeljima. Teme su raspoređene unutar sljedećih kategorija: *podrška roditeljstvu; komunikacija; disciplina; različiti odgojni izazovi*. Ispod svake kategorije navedena su najčešća tematska područja oko kojih pedagozi vode razgovore s roditeljima.

Tablica 3. Teme koje pedagozi obrađuju unutar savjetodavnog rada s roditeljima

Teme							
Podrška roditeljstvu	f	Komunikacija	f	Disciplina	f	Različiti odgojni izazovi	F
Obiteljska situacija	7	...s djetetom	3	Granice	10	Komunikacijska tehnologija, utjecaj medija	3
Podrška roditeljima u rješavanju problemske situacije	5	Nesuglasice u komunikaciji odgojitelja i roditelja	3	Odgojni postupci roditelja	5	Prilagodba	11
Specifičnosti u razvoju (različita odstupanja)	9	Važnost zajedničkog čitanja	3	Agresivno dijete	2	Kontrola sfinktera (mokrenja i stolice)	2
Konflikti između roditelja	2	Odnos s vršnjacima	4	Pozitivno discipliniranje	2	Samostalnost djeteta	4
Jačanje roditeljskih kompetencija	5	Otvorena komunikacija (slušanje, pružanje podrške, razgovor, traženje rješenja)	2			Problemi u ponašanju	18
Roditeljstvo djeteta s teškoćama u razvoju	5	Razgovori s roditeljima odgojno zapuštene djece	1			Djetetovo vrištanje	2
UKUPNO:	33		16		19		40

Kao što se uočava iz Tablice 3, najviše tema pedagozi obrađuju u području razrješavanja odgojnih izazova s kojima se roditelji susreću svakodnevno (N= 40). U tom području prorađuju teme vezane uz djetetove probleme u ponašanju, kao i probleme vezane uz prilagodbu na vrtić i novo okruženje, ili odlazak iz vrtića u školske klupe. Neki roditelji interesiraju se i za teme

povezane s utjecajem medija, interneta, kao i općenitim temama, primjerice kontrola sfinktera i samostalnost djeteta. Sljedeće područje koji pedagozi obrađuju jest podrška roditeljstvu (N= 33) gdje se naglašava specifičnost u razvoju djeteta i roditeljstvo djeteta s teškoćama u razvoju. Naravno tu su i teme koje jačaju roditeljske kompetencije, kao i podržavaju promjene u obiteljskim situacijama te razrješavaju konflikte između roditelja.

Kroz teme discipline (N= 19) i komunikacije (N= 16) pedagozi kroz različite oblike prolaze s roditeljima teme koje se tiču važnosti otvorene i zdrave komunikacije, kao i načina kako smiriti nesuglasice u komunikaciji. Navodi se i važnost educiranja u području nesuglasica između roditelja i odgojitelja, gdje je također potreba intervencija samog pedagoga. Kod discipline najčešće su tražene teme postavljanja jasnih granica i kako se držati tih granica kad su jednom postavljene. Odgojni postupci i metode pozitivne discipline svakako su teme koje vode u korak sa smanjenjem odgojnih izazova u obiteljskoj svakodnevnici. Sve su ovo teme koje se pojavljuju u svakodnevnim situacijama u roditeljstvu.

Zanimljivo je kako Ljubetić (2007), u svom istraživanju dolazi do rezultata kako roditelji još uvijek nisu dovoljno pripremljeni za ulogu roditeljstva te se teško nose s roditeljskim zadaćama. Suvremeno doba donosi i pristup mnogim informacijama, tako da je na internetskim portalima, kao i na društvenim mrežama danas jako lako naći mnoge izvore informacija vezano uz roditeljstvo. Svakako treba naglasiti da je ovdje ponovno potrebno roditelje uputiti na opreznost jer u virtualnom svijetu nisu uvijek svi savjeti stručni i treba ih uzeti s dozom opreza. Zbog toga je potrebno poticati što više suradničkih odnosa roditelja i stručnjaka unutar odgojno – obrazovne ustanove, kako bi roditelji imali kvalitetne i stručne informacije koje im mogu pomoći u njihovom odnosu s djecom.

Istraživanje koje je provedeno na Edukacijsko – rehabilitacijskom fakultetu u Zagrebu (Jurčević – Lozančić, 2005 prema Đuranović, Opić, 2016) navedeno u ovom radu, ističe važnost poticanja prosocijalnog ponašanja, sposobnosti kooperacije i usklađivanja odgojnih postupaka na relaciji obitelj – odgojno obrazovna ustanova, kako bi se preventivno djelovalo i suzbilo rizična ponašanja djece rane i predškolske dobi i pomoglo roditeljima u odgojnom djelovanju. Pažin Ilakovac (2015), navodi da kad se radi o psihološkom pristupu naglasak je pružanje pomoći osobi, dok pedagoški pristup promatra savjetovanje kao obrazovnu mogućnost i obrazovno sredstvo. Glavna svrha savjetodavnog rada cjeloviti razvoj djeteta i osposobljavanje za život u društvu.

Uz navedene teme, pedagozi navode kako se bave i temama pripreme plana i programa za narednu pedagošku godinu u kojem se planiraju sati savjetodavnog rada s roditeljima, te rad s ostalim sustručnjacima unutar ustanove.

Stavovi pedagoga o savjetodavnom radu

Sljedeća tablica (Tablica 4) donosi rezultate stavova pedagoga o određenim segmentima savjetodavnog rada. Kako je formalno obrazovanje ono na kojem pedagozi stječu temeljna znanja i vještine za rad u odgojno-obrazovnim ustanovama, ispitanici su procijenili stupanj slaganja s tvrdnjom da su formalnim obrazovanjem usvojili znanja i vještine za savjetodavni rad s roditeljima. Rezultati pokazuju raspršenost u odgovorima, od toga da se uopće ne slažu s navedenom tvrdnjom, pa do veoma niskog potpunog slaganja s tvrdnjom. Prosječan rezultat na navedenoj tvrdnji govori tome u prilog ($M= 2,52$; $SD= 1,03$). Ovo je i jedina tvrdnja na ovoj skali stavova s kojom su ispitanici u većoj mjeri pokazali neslaganje ili neutralan stav.

S druge strane, neformalno obrazovanje procijenjeno je znatno višim od formalnog obrazovanja. Tako ispitanici u većoj mjeri navode kako su neformalnim obrazovanjem stekli kompetencije za savjetodavni rad s roditeljima ($M= 3,91$; $SD= 0,78$).

U Republici Hrvatskoj istraživanja pokazuju da pedagozi osrednje procjenjuju vlastito posjedovanje kompetencija potrebnih za provođenje savjetodavnog rada i ukazuju na potrebu za promjenom (Ledić i sur., 2013; Fajdetić, Šnidarić, 2014). Bez obzira na formalno obrazovanje, pedagozi posežu za drugim oblicima neformalnog i informalnog obrazovanja u svrhu stjecanja potrebnih vještina za obavljanje savjetodavnog rada. Turk i Ledić (2013), navode da su potrebne dodatne edukacije i obrazovanje za jačanje pedagoških kompetencija. U prilog tome ide i zaključak istraživanja Fajdetić i Šnidarić (2014) u kojem se navodi, da bez obzira na stečena znanja tijekom studija, pedagozi trebaju permanentno raditi na stjecanju i unapređivanju specifičnih vještina, usavršavati i proširivati svoja znanja kroz raznolika stručna usavršavanja kako bi njihova prepoznatljivost i profiliranost bila bolja. Na tragu navedenog je i istraživanje Perišić i Čarija (2014), gdje se navodi da su ispitanici kroz dodatno stručno usavršavanje stekli više samopouzdanja, osjećali se kompetentnijima, osvijestili svoje potencijale i ojačali svoje komunikacijske vještine.

Tablica 4. *Deskriptivni pokazatelji stavova pedagoga o savjetodavnom radu*

TVRDNJA	1	2	3	4	5	M	SD
Formalnim obrazovanjem usvojila sam znanja i vještine za savjetodavni rad s roditeljima.	17,4	32,6	32,6	15,2	2,2	2,52	1,03
Neformalnim obrazovanjem (seminari, stručna usavršavanja) stekla sam kompetencije za savjetodavni rad s roditeljima.	0,0	4,3	21,7	52,2	21,7	3,91	0,78
Timski rad svih članova stručne službe jedan je od uvjeta za što kvalitetniji ishod savjetodavnog rada.	0,0	0,0	2,2	30,4	67,4	4,65	0,53
Savjetodavni rad smatram jednim od važnijih područja profesije pedagoga.	0,0	4,3	8,7	43,5	43,5	4,26	0,80
Stručna literatura pomaže mi u razvoju kompetencija za savjetodavni rad.	0,0	0,0	2,2	52,2	45,7	4,43	0,54
Uloga pedagoga u savjetodavnom radu gurnuta je u drugi plan s obzirom na druge obaveze s kojima se pedagog u jednom radnom danu susreće.	0,0	6,5	23,9	41,3	28,3	3,91	0,89
Osim rada s djecom i roditeljima, savjetodavni rad usmjeren je i prema drugim zaposlenicima ustanove.	0,0	2,2	6,5	41,3	50,0	4,39	0,71
Poznavanje načela rada s roditeljima čine temelj kvalitetnog savjetovanja.	0,0	0,0	2,2	30,4	67,4	4,65	0,53

Najviši stupanj slaganja ispitanici iskazuju na tvrdnji da je timski rad svih članova stručne službe jedan je od uvjeta za što kvalitetniji ishod savjetodavnog rada ($M= 4,65$; $SD= 0,53$) te da poznavanje načela rada s roditeljima čine temelj kvalitetnog savjetovanja ($M= 4,65$; $SD= 0,53$). Isto tako, visoki stupanj slaganja pedagozi iskazuju na tvrdnji da je savjetodavni rad usmjeren i prema drugim zaposlenicima ustanove ($M=4,39$; $SD=0,71$). Ne iznenađuje kako je stručna literatura alat koji pomaže pedagozima u razvoju i nadogradnji kompetencija za savjetodavni rad s roditeljima, što i sami pedagozi navode u svojim prosječnim odgovorima u ovom istraživanju ($M= 4$; $SD= 0,54$).

Nešto veća neodlučnost u odgovorima ispitanika vidljiva je kod tvrdnje da je uloga pedagoga u savjetodavnom radu s roditeljima gurnuta u drugi plan s obzirom na druge obaveze s kojima se pedagog u jednom danu susreće ((M= 3,91; SD= 0.89), što se zatim može povezati s procjenom da je savjetodavni rad jedno od važnijih područja profesije pedagoga. (M= 4,26; SD= 0,80).

Kako bi se ispitalo postoje li statistički značajne razlike na zavisnim varijablama, spram nezavisne varijable radni staž, provedena je ANOVA za nezavisne uzorke. Utvrđeno je da ne postoji statistički značajnih razlika na zavisnim varijablama s obzirom na nezavisnu varijablu radni staž ispitanika. Ovim rezultatom prihvaća se druga hipoteza.

Problemi u savjetodavnom radu

Kako bi se ispitali problemi s kojima se susreću pedagozi u savjetodavnom radu s roditeljima, te s kojim problemima se najčešće roditelji obraćaju njima, postavljena su otvorena pitanja na koja su ispitanici mogli unijeti vlastiti odgovor. U Tablici 5. prikazani su najčešći problemi s kojima se ispitanici susreću tijekom savjetodavnog rada s roditeljima. Ovdje se ističu dvije kategorije: *nedovoljna profiliranost struke pedagoga te roditelji.*

Tablica 5. Prikaz odgovora problema pedagoga s kojima se susreću u savjetodavnom radu

PROBLEMI	OPIS
Nedovoljna profiliranost struke pedagoga	„ako radite unutar nekog stručnog tima, roditelji se uvijek više obraćaju psihologu, logopedu, a manje pedagogu. Sami odgojitelji ih upućuju tim stručnim suradnicima. Pedagog se više bavi pitanjima odgojno-obrazovnog procesa, a ostali stručni suradnici individualnim problemima djeteta i obitelji.“
Roditelji	„Često nerealna slika o razvijenosti roditeljskih kompetencija“ „u roditeljskom vremeniku nedostatak vremena za ozbiljniji rad u području roditeljstva.“ „suvremeno roditeljstvo opterećeno brojnim nedoumicama i izazovima, obiteljski odgovor na vjetrometini društvenih previranja.“

	„roditelji često nisu iskreni.“ (x5) „do roditelja kojima je potreban ovaj oblik rada teško dolazimo.“ „ignoriranje činjenica.“ „neodazivanje roditelja na suradnju, negiranje određenih problema u odgoju, ne davanje istinitih informacija.“ „roditelj ne prepoznaje utjecaj odgojnog stila za razvoj socijalnih i drugih vještina.“ „manjak suradnje.“ (x5) „nerealna očekivanja i agresivan pristup.“ „nerazumijevanje važnosti rane intervencije.“ „nesuradljivost, nerealna očekivanja.“ „nedostatak motivacije roditelja.“ „nefleksibilnost roditelja.“ „roditelji očekuju instant rješenje.“ „roditelji su opterećeni svojim radnim i obiteljskim obavezama i teško nalaze vremena za dodatni dolazak u vrtić.“

Kao što se može vidjeti iz same tablice, najviše problema pedagozi susreću oko suradnje s roditeljima, osobito u područjima nesuradljivosti, neiskrenosti, nerazumijevanja, nefleksibilnosti i nerazumijevanja važnosti rane intervencije.

Nadalje, u Tablici 6. prikazani su problemi s kojima se roditelji obraćaju najčešće za savjetodavni rad s pedagogom. Kao što je vidljivo tu je najviše upravo pitanja vezano uz nepoželjna ponašanja djeteta i različitih odgojnih izazova u roditeljstvu. U manjoj mjeri roditelji se javljaju i ukoliko nisu zadovoljni s nekim oblikom organizacije rada ili boravkom djeteta u ustanovi, a osobito ako se radi o nezadovoljstvu u komunikaciji ili suradnjom te prilagodbom i dnevnim odmorom djeteta. Ponekad roditelj čuje samo ono što želi čuti i iskazuje ne slaganje s određenim preporukama koje su mu upućene od strane pedagoga ili odgojitelja, ako te preporuke nisu u skladu s njegovim stavovima i uvjerenjima. Dobar pedagog prepoznaje situacije koje mogu prerasti u problem, no za to treba biti ispunjen jedan čimbenik, a to je dobro poznavanje roditelja. Prisutnost pedagoga u praksi, svakodnevna komunikacija s odgojiteljima u skupini, ponudit će pedagogu niz važnih informacija koje mogu olakšati i riješiti problem i prije nego se počne razvijati. Važno je biti prisutan i raditi na prevenciji. Drugi čimbenik, jednako važan

za uspješno provođenje savjetodavnog rada i rješavanje problema s roditeljima, je dobro poznavanje i razvijeno povjerenje u stručne djelatnike, osobito odgojitelje koji su poveznica roditelja s pedagogom i smjernica za savjetovanje kada se za to pojavi potreba. U ovom odnosu bitno je uz povjerenje, uvažavanje, uzajamna podrška i slušanje.

Tablica 6. Problemi s kojima se roditelji obraćaju pedagogima

PROBLEMI s kojima se roditelji obraćaju pedagogima	f
Organizacija rada i boravak u ustanovi (dnevni odmor, prilagodba, neispunjena očekivanja od vrtića, nezadovoljstvo pedagoškim radom, pritužbe na rad odgojitelja, promjena odgojitelja, problemi komunikacije s odgojiteljima)	10
Nepoželjna ponašanja i različiti odgojni izazovi (problemi u ponašanju, agresivno dijete, anksioznost, granice u odgoju, problemi rastave, odnosi unutar obitelji, neposlušnost, pravila u odgoju, nesamostalnost djeteta, nesigurnost djeteta, odvikavanje od pelena, odgojni postupci, sukobi među djecom, problem discipline, razmaženo dijete, tvrdoglavost, zahtjevna djeca, dosljednost u odgojnim postupcima)	39

Obzirom da je suradnja svih aktera u odgojno-obrazovnom sustavu važna, ispitanicima je postavljeno pitanje, potiču li i odgojitelji roditelje na savjetovanje s pedagogom. Prema podacima u Tablici 7. jasno je da veći dio odgojitelja potiče roditelje na savjetovanje s pedagogom (73,9%), dok manji dio ispitanika navodi kako tome nije tako u njihovoj ustanovi (26,1%). Skočić, Mihić, Srića (2016) u svom istraživanju navode da odgojitelji izražavaju kompetentnost u suradnji s roditeljima, razgovaraju o razvoju i praćenju djeteta u određenim aspektima razvoja, smišljaju strategije zajedničkog rada i usmjeravaju roditelje na pedagoško savjetovanje.

Oberhuemer (1994), navodi da istraživanja ukazuju da djeca trebaju roditelje i odgojitelje kao partnere i pomagače koji će im omogućiti sigurnost, osjećaj prihvaćanja, pripadanja. Dijete uči po modelu, a model je njegova okolina, odnosno obitelj i odgojno – obrazovna ustanova, u kojoj svakodnevno živi i funkcionira. Vrlo je važno da slika koju dijete stvara o svojoj okolini i ljudima koji ga okružuju bude pozitivna i poticajna. Može se zaključiti da kroz razvijanje suradničkih odnosa, razvijanja partnerstva velike su šanse za ostvarivanje zajedničkog cilja, a to je odgoj i cjeloviti razvoj djeteta.

Tablica 7. Rezultati poticanja roditelja na savjetovanje s pedagogom od strane odgojitelja

Potiču li odgojitelji roditelje na savjetovanje s pedagogom?	F	%
DA	34	73,9
NE	12	26,1
Ukupno	46	100

U prijašnjim pitanjima vezanim uz stavove ispitanika o savjetodavnom radu, navedeno je kako je podrška drugih stručnjaka jako važna. Upravo zbog toga se željelo ispitati (Tablica 8), kakva je situacija s podrškom ravnatelja i stručnih suradnika u savjetodavnom radu s roditeljima. 84,8% ispitanika navodi da imaju podršku, njih 10,9% navodi da ne mogu procijeniti, a 4,3% ispitanika navodi da nemaju podršku ravnatelja i stručnih suradnika. Prema Jurić (2004) uspješna suradnja ravnatelja i pedagoga je dogovaranje u stručnim i organizacijskim poslovima. Zajedničke aktivnosti ravnatelja i pedagoga odnose se na afirmaciju odgojno – obrazovne ustanove, njenu povezanost s drugim institucijama. Bez dobrih suradničkih odnosa nemoguće je oblikovati viziju ustanove, planirati i programirati rad, ostvarivati odgojno – obrazovni proces.

Ravnatelj je organizator, vođa, osoba koja rukovodi ustanovom. Ravnatelj ima veću slobodu ali i odgovornost, dok pedagog realizira svoj rad prilagođavajući se posebnim uvjetima rada u njoj. Formalna obaveza ravnatelja posjećivati proces i druge oblike odgojno – obrazovnog rada, analizirati rad djelatnika, stručnih suradnika te osigurati njihovo stručno osposobljavanje i usavršavanje. Prema Ledić, Staničić, Turk (2013), školski pedagog je profesionalac koji ima specijalistička znanja i umijeća stečena tijekom studija, koja su usavršavana u dnevnoj pedagoškoj praksi.

Uloga pedagoga u suvremenoj odgojno – obrazovnoj ustanovi se promijenila, dok je ravnatelj rukovoditelj, pedagog je voditelj, odnosno osoba koja utječe na druge, inspirira, motivira i usmjerava u aktivnostima prema ostvarivanju zadanih ciljeva. Za razliku od ravnatelja, pedagog prati, analizira, istražuje, vrednuje odgojno – obrazovne procese, održava predavanja za roditelje, vrednuje rad odgojitelja, planira i provodi individualne razgovore, provodi savjetodavni rad s roditeljima, vodi sjednice i vijeća, stručne aktivne, sastanke, radi na stručnom

usavršavanju odgojitelja, analizira uspjehe, planira predavanja i radionice za roditelje i stručne djelatnike, identificira poteškoće, pronalazi načine za rješavanje raznih situacija, potiče suradničke odnose i timski rad, potiče razvoj kulture i klime ustanove, pregledava pedagošku dokumentaciju, obavlja administrativne poslove, te poslove po nalogu ravnatelja, izrađuje planove i programe te uvodi inovacije.

Tablica 8. *Rezultati podrške u ustanovi*

Imate li u Vašoj ustanovi podršku ravnatelja i stručnih suradnika u savjetodavnom radu s roditeljima?	F	%
DA	39	84,8
NE	2	4,3
NE MOGU PROCIJENITI	5	10,9
Ukupno	46	100

U Tablici 9. prikazani su rezultati zainteresiranosti roditelja prema savjetovanju s pedagogima. U većoj mjeri roditelji pokazuju interes za savjetovanjem (82,6%), dok manji broj roditelja ne iskazuje interes za savjetovanjem s pedagogima (17,4%). Može se reći da je potrebno raditi na boljoj informiranosti roditelja, jačati njihove pedagoške kompetencije i osvijestiti im važnost dobrobiti savjetodavnog rada, kako bi se ostvarili zajednički pozitivni ishodi, zdravo, sretno i kompetentno dijete. Iz istraživanja Lukaš, Gazibara (2010) proizlazi da su roditelji nedovoljno informirani o mogućnostima zajedničke suradnje, što je posljedica nedovoljne komunikacije. Ustanove bi trebale preuzeti odgovornost i pružati roditeljima puno više informacija kako mogu zajedno surađivati i razvijati svoje odnose.

Tablica 9. *Interes roditelja prema savjetovanju s pedagogom*

Roditelji prema savjetovanju	F	%
POKAZUJU INTERES	38	82,6
NE POKAZUJU INTERES	8	17,4
Ukupno	46	100

Kako je za savjetodavni proces otvorenost, iskrenost i asertivnost veoma važno, ispitalo se pedagoge smatraju li da roditelji u procesu savjetovanja daju relevantne i iskrene informacije o izazovima i problemima s kojima se susreću (Tablica 10). 58,7% ispitanika smatra kako roditelji daju iskrene i relevantne informacije, 21,7% ne može procijeniti, dok 19,6% ispitanika smatra da roditelji ne daju iskrene i relevantne informacije o izazovima s kojima se susreću u svojoj obiteljskoj svakodnevnicu. Rosić (2005) navodi, da roditelje treba prihvaćati kao suradnike u odgoju. Svaki odnos koji se gradi u sebi mora sadržavati bitne faktore, a to su povjerenje, razumijevanje, empatija i prihvaćanje. Kada se stekne povjerenje, tada je lako postići dogovor. Kada postoji razumijevanje, onda znači da postoji spremnost na kompromis i traženje rješenja. Iskazivanjem empatije i prihvaćanja, šalje se poruka razboritosti i uvažavanja drugačijeg i drugih. Ne postoji univerzalni pristup, niti poseban recept koji se može primijeniti u svakoj situaciji i sa svakim roditeljem. Izgradnja povjerenja, razumijevanja i uvažavanja je proces koji se gradi, odnosno iziskuje participaciju obje strana i roditelja i pedagoga.

Tablica 10. Jesu li informacije roditelja iskrene i relevantne?

Smatrate li da roditelji u procesu savjetovanja daju relevantne informacije o izazovima s kojima se susreću?	F	%
DA	27	58,7
NE	9	19,6
NE MOGU PROCIJENITI	10	21,7
Ukupno	46	100

Situacija s COVID-19 donijela je neke nove izazove, ali isto tako i mnogo mogućnosti za online odrađivanjem bitnih stvari. Međutim, često fizički kontakt ne može ništa zamijeniti jer je to prilika u kojoj se mogu procijeniti i neverbalni znakovi sugovornika koji mogu dati dodatne informacije o pojedinoj temi. Prema rezultatima u Tablici 11, ispitanici također u većoj mjeri smatraju kako je u savjetovanju s roditeljima fizički kontakt važniji od online razgovora (93,5%). Mavračić Milković (2019) je u svom istraživanju ispitivanja percepcije roditelja i odgojitelja navela da je interesantno kako obje skupine ispitanika imaju najmanje doticaja sa suvremenim oblicima suradnje, iako su obje skupine ispitanika informatički obrazovane.

Na temelju navedenog, može se konstatirati da se u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja više prakticiraju uobičajeni oblici suradnje kao što su individualni razgovori, roditeljski sastanci i roditeljski kutići. To upućuje na potrebu za poticanjem razvoja kulture svijesti za prihvaćanje novih pristupa i oblika rada, kako od strane roditelja, tako i od strane ustanove. Mohorić i Nenadić- Bilan (2019), ističu kako online suradnja osigurava brži protok i bolju dostupnost informacija, uštedu vremena, ali zahtjeva promjenu u razmišljanjima i poticanje razvoja novog koncepta partnerskih odnosa. Neki od ispitanika istraživanja u ovom radu, ističu kako je online suradnja dobra, ako se kombinira s drugim oblicima suradnje, ali nikako isključivo sama. Razloge koje navode su nedostatak fizičkog kontakta, neverbalne komunikacije i nedostupnost informacija koje se mogu dobiti samo u razgovoru s roditeljem.

Tablica 11. *Važnost fizičkog kontakta naspram online razgovora*

Smatrate li da je u savjetovanju s roditeljima fizički kontakt važniji od online razgovora?	F	%
DA	43	93,5
NE	3	6,5
Ukupno	46	100

Mišljenje o kvaliteti i preporuke za unapređenje

Posljednji dio ovog istraživanja odnosi se na mišljenje pedagoga o kvaliteti savjetodavnog rada s roditeljima te isto tako o preporukama za unapređenje savjetodavnog rada s roditeljima.

Na pitanje smatraju li ispitanici svoj savjetodavni rad kvalitetnim, njih 97,8% (N= 45) navodi da smatra, dok samo 2,2% (N=1) navodi da bi mogao biti bolji.

Pošto su kompetencije važne za savjetodavni rad s roditeljima, neki ispitanici navode kako su upravo one ključ njihovog kvalitetnog rada s roditeljima.

- „bitne su kompetencije koje kontinuirano jačam i razvijam -zato što pružam sve mogućnosti u svakom trenutku i u svako doba sam dostupna - otvorena sam za suradnju, dobro slušam i pratim potrebe, dajem konstruktivna rješenja i dajem podršku roditelju prema potrebi usmjeravam i potičem roditelja da se konzultira i sa drugim stručnjacima, surađujem sa ostalim članovima stručnog tima i ravnateljicom, i sa timovima odgojitelja

što je izuzetno važno. Imam razumijevanje za probleme roditelja, stvaram ugodnu atmosferu, poznajem načelo rada s roditeljima (povjerenje, povjerljivost, uzajamno poštovanje i uvažavanje, odgovornost), poznajem obiteljske situacije, aktivna sam podrška roditeljima (izvještaji o napretku djeteta, savjeti,...)“ (S26, 62g., 6g. radni staž)

- „aktivno slušam roditelje, pokušavam utvrditi iz koje potrebe su došli na savjetovanje, učinim potpunu analizu i nastojim iznijeti moguće smjerove djelovanja, a roditelj prema svojim vrijednostima odlučuje u kojem smjeru će djelovati. Jasno naglasim do kuda je čije polje djelovanja u odnosu na dijete, tj. što je uloga roditelja, a što ustanove.“
- „roditelji prepoznaju stručnost i iskustvo, zainteresiranost za dobrobit djeteta, razumijevanje za teškoće roditelja u ostvarivanju svoje roditeljske uloge.“ (S21, 58g., 28g. radni staž)
- „Da, zadovoljstvo roditelja mi je pokazatelj.“ (S15, 36g., 8g. radni staž)
- „niz edukacija uvelike je pridonijelo kvaliteti savjetodavnog rada.“ (S16, 53g., 24g. radni staž)
- „Uvijek ima mjesta za poboljšanje“ (S12, 39g., 10g. radni staž)
- „Da, jer u pravilu roditelji uspiju sagledati i drugu stranu.“ (60g., 36g. radni staž)
- „Pošto sam na početku profesije, ne osjećam se objektivnom za davanjem takve prosudbe. Mogu samo navesti entuzijazam, interes i veliku motivaciju prema tom području rada“ (S24, 40g., 0,5g. radni staž)
- „Ponekad je to proces koji traje duže, a ponekad je dovoljan i jedan razgovor da se pokrenu dobri procesi“ (S42, 50g., 23g. radni staž)
- „Završeni sam medijator, dugogodišnji voditelj programa za roditelje u kojima sam ojačala sposobnosti aktivnog slušanja, te jasnije upoznala pozicije roditeljskih perspektiva.“ (S18, 53g., 16g. radni staž)

Što bi moglo unaprijediti savjetodavni rad pedagoga, daje zanimljive rezultate, koji nisu iznenađujući s obzirom na prethodna istraživanja, a i samu zastupljenost mogućih usavršavanja i edukacija stručnih suradnika u Republici Hrvatskoj. Tako ispitanici navode da je za unapređenje savjetodavnog rada s roditeljima u najvećoj mjeri potreba kontinuiranog educiranja, stručnog usavršavanja, kao i dodatnih kolegija tijekom inicijalnog, fakultetskog obrazovanja kojima bi se osnaživale kompetencije za savjetodavni rad s roditeljima.

- „Kako bi suradnja pedagoga i roditelja bila bolja, nužno je rasteretiti pedagoge raznih administrativnih poslova. Kako bi se kvalitetno odradilo savjetovanje, nužna je dobra priprema, a pedagozi zbog drugih obaveza to ne stignu pa se savjetovanja često odrađuju bez potrebne pripreme. Drugi prijedlog je da se jednostavno zaposli više pedagoga na određeni broj djece kako bi svaki stručnjak u tom smislu bio rasterećen.“ (S10, 27g., 1,5g. radni staž)
- „Bolja educiranost roditelja, stručna literatura, izmjena iskustva s ostalim roditeljima - iako im je to već sve dostupno i na nivou našeg grada i u našoj ustanovi, informatička pismenost - korisna da, ali ona služi za prijenos informacija, a ne za razvijanje suradnje. Potrebno je vidjeti se, čuti, osjetiti energiju i ono najvažnije - neverbalne znakove. Bitna je kontinuirana suradnja i dosljednost. Roditelje treba poučiti, naučiti i osvijestiti da samo dobrom i kvalitetnom suradnjom sa svim čimbenicima u odgoju njihove djece znači i dobar put.“ (S26, 62Gg., 6g. radni staž)
- „Kontinuirana podrška supervizora i susreti s pedagogima u manjim grupama“ (S20, 50g., 26g. radni staž)
- „Kada bi stručni tim na početku godine izradio plan savjetovanja s roditeljima, a ne da samo povremeno reagiramo na poticaj roditelja i odgajatelja.“ (S45, 60g., 30g. radni staž)
- „Uključenost pedagoga u sve aspekte svog odgojno-obrazovnog rada pridonosi općenito razvoju partnerstva roditelja i vrtića, a time i prepoznatljivosti uloge pedagoga u cijelom procesu, kao i uloge unutar stručnog tima. Pedagog treba dosta

truda uložiti u vlastito pozicioniranje unutar tima jer je njegova uloga "najfluidnija". Zbog širine svoje uloge i uključenosti u odgojno-obrazovni proces, on se može dobro uklopiti i nadograditi na savjetodavni rad drugih stručnih suradnika, ali često puta mu je uloga ograničena kada se radi o dubljim, specifičnijim problemima djeteta i obitelji (razvojne poteškoće, poremećena obiteljska dinamika, socijalna deprivacija...) i u tim područjima se mora oslanjati na djelovanje drugih stručnih suradnika. Važan je timski rad i međusobno poštivanje domena i utjecaja unutar tima. „ (S19, 55g., 25g. radni staž)

- „Ciljani kolegij sa znanjima savjetovanja, formalne edukacije i sl.“ (S18, 53g., 16g. radni staž)
- „Dodatne edukacije.“ (S12, 39g., 10g. radni staž)
- „Kontinuirana podrška supervizora i susreti s pedagogima u manjim grupama supervizije.“ (S16, 53g., 24g. radni staž)
- „Prvenstveno kvalitetnija priprema za savjetodavni rad u formalnom obrazovanju te podrška u obliku kvalitetno pripremljenih edukacija.“ (S23, 30g., 5g. radni staž)
- „Stručna usavršavanja u području savjetovanja, i to konkretnim primjerima. Npr. prenošenje iskustva iskusnijih pedagoga onim mlađima. Također, bilo bi odlično uključiti i druge članove stručnog tima - psihologe, logopede i edu. reh.- budući da je jako puno tema za koje roditelji traže savjetovanje interdisciplinarno.“ (S10, 27g. , 1,5 g. radni staž)
- „Praktične radionice za savjetovanje“ (S5, 34g., 7g radni staž)
- „Pravovremena reakcija roditelja na uočeni problem“ (S8, 28g., 3g. radni staž)
- „Više stručnih usavršavanja na tu temu. Osiguravanje adekvatnog (većeg) prostora za održavanje takvih razgovora, kako bi bili provedeni u skladu s epidemiološkim mjerama (naime, svi veći prostori i dvorane našeg vrtića prenamijenjeni su u sobe dnevnog boravka).“ (S11, 36g., 11g. radni staž)

- „Promišljanje pedagoga kako približiti rad i ulogu pedagoga prema roditeljima i kroz oglasne ploče, kutiće za roditelje i organizacija radionica“ S13, 60g., 36g. radni staž)
- „Kako je već dvije godine specifična situacija izgubio se kontinuitet u radu i treba određeno vrijeme i angažman pedagoga da se isti vrati.“ (S14, 62g., 38g. radni staž)
- „Više inicijative od strane roditelja jer još uvijek dio roditelja smatra svojim neuspjehom ako se obrati stručnjaku za pomoć u roditeljstvu... „ (S14, 62g., 38g. radni staž)
- „Više praktične i situacijske nastave na fakultetu. Komunikacija i to kvalitetna komunikacija jedan je od najvažnijih kompetencija koju uspješan pedagog treba imati. A ona se stječe situacijskom analizom i praksom. „ (S22, 29g., 2g. radni staž)
- „Smatram da je u predškolskom odgoju još uvijek kod roditelja prevladavajuće poistovjećivanje pedagoga sa školskim pedagogom kojem se ide samo kada se dijete ponašalo loše, što je u potpunosti kriva percepcija posla pedagoga. Stoga se roditelji, kada pedagog inicira razgovor, u startu u razgovor upuštaju vrlo oprezno i nepovjerljivo.“ (S23, 30g., 5g. radni staž)
- „Škola za roditelje - definitivno ,preporuka stručne literature ,suradnja s ostalim stručnjacima, tematske radionice; potrebne su dodatne edukacije te obavezno redovito konzultiranje stručne literature koja obrađuje tu tematiku; on line -koristan da ali on služi za prijenos informacija a ne za razvijanje suradnji. Potrebno -vidjeti se, čuti, osjetiti energiju i ono najvažnije neverbalne znakove. Tolerancija, otvorenost ,komunikativnost, poštovanje, poštenje, altruizam, empatičnost i nizom drugih pozitivnih ljudskih osobina pedagoških djelatnika omogućuje se dobra komunikacija s roditeljima- a od osobite važnosti iskustvo i cjeloživotno učenje“ (S26, 60g., 6g. radni staž)
- „Više vremena.“ (S46, 31g., 7g. radni staž)
- „Kontinuiranost suradnje i partnerstva, tako da je savjetovanje prirodan tijek rada pedagoga s roditeljima, ali i odgojiteljima“ (S28, 56g., 28g. radni staž)

Nadalje, kroz slijedeće odgovore ističe se bolja suradnja s odgojiteljima i ostalim članovima stručnog tima, kao i smanjivanje administrativnog posla pedagoga.

- „Pokazati inicijativu, pripremati se, cjeloživotno učenje“ (S35, 44g., 21g. radni staž)
- „Potrebno je kontinuirano njegovati suradničke odnose, izgraditi povjerenje kod roditelja, a dobar put je povjerenje odgojitelja koji posreduju mogućnosti savjetovanja s pedagogom. Dovedi razinu suradnje na oblik svakodnevne dostupnosti a ne samo kad smo u problemu“ (S1, 56g., 23g. radni staž)
- „Podrška odgojitelja u prikupljanju podataka i informacija potrebnih za savjetodavni rad.“ (S11, 36g., 11g. radni staž)
- „U inicijalnom obrazovanju treba još više pažnje posvetiti razvoju komunikacijskih vještina pedagoga i vještina pedagoškog vođenja te pružati stalnu podršku kroz cjeloživotno obrazovanje. Općenito, stalno raditi na jačanju profesionalnog identiteta pedagoga, što je zadatak fakulteta, AZOO, MZO, profesionalnih organizacija- Sekcija pedagoga i pedagoga samih. Potrebna je veća vidljivost pedagoga u društvu. Prilikom aktualizacije pojedinih pitanja i problema u društvu, vidljivi su psiholozi, socijalni radnici, psihijatri i sl. a pedagozi nemaju svoj glas ili je on preslab. Za to se trebaju jačati i osvještavati prvenstveno na fakultetu, da bi to mogli razvijati kasnije kroz svoj samostalni rad.“ (S19, 55g., 25g. radni staž)
- „Manje administracije.“ (S2, 29g., 3g. radni staž)
- „Timski rad – interdisciplinarni pristup savjetovanju roditelja“ (S21, 58g., 28g. radni staž)
- „Bolji dignitet struke pedagoga“ (S6, 55g., 18g. radni staž)
- „Pedagog bi trebao trajno promicati i zajedno s odgojiteljima osuvremenjivati neposredne oblike komunikacije kao prioritete za kvalitetu odnosa koje težimo postići s roditeljima. Odgojitelji i pedagog trebali bi sustavno graditi savjetodavni rad kroz timsko pripremanje pa i realizaciju svakog oblika suradnje s roditeljima.“ (S27, 64.g., 38g. radni staž)

- „Just do it... i refleksija o provedenim aktivnostima, dobra priprema.“ (S35, 44g., 21g. radni staž)

5. ZAKLJUČAK

Savjetodavnim radom važno je usmjeriti roditelje prema pedagoškom obrazovanju, jer im nudi alate za kvalitetnije odgovaranje na izazove suvremenog roditeljstva. Teorijska polazišta obuhvaćaju suvremene paradigme razvoja i učenja djeteta koje oblikuju suvremeno shvaćanje ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i dominantne pristupe praćenju i unapređenju kvalitete rada. U potrazi za što boljim metodama i oblicima rada s roditeljima, pedagog bi trebao dobro razumjeti društvene promjene koje imaju snažan utjecaj na promjene u životu obitelji. Suradnja pedagoga i roditelja promatra se kroz raznovrsne oblike rada koji sadrže pedagoške, psihološke i sociološke posebnosti. Sama uloga pedagoga nije dovoljno prepoznata, što ukazuje i mišljenje ispitanika u ovom istraživanju. Potrebno je raditi na tom području, jer sama uloga pedagoga u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja bitno se razlikuje od uloge pedagoga na drugim razinama obrazovanja, prvenstveno osnovne škole koja je novi izazov na putu obrazovanja djeteta predškolske dobi. Sami pedagozi moraju preuzeti odgovornost i raditi na toj prepoznatljivosti u svrhu razvoja na osobnoj razini, ali i na podizanju kvalitete odgojno obrazovnog procesa ustanove. U ovom istraživanju ispitanici iznose mišljenje kako je potrebno raditi na usavršavanju i razvijanju kompetencija za savjetodavni rad s roditeljima. Navode da je potrebna dodatna edukacija i usavršavanje. Također, ističu da je bitna suradnja s drugim stručnjacima i odgojiteljima, ali i roditeljima kao ravnopravnim partnerima u odgoju i obrazovanju djeteta. Za kvalitetan savjetodavni rad s roditeljima ističe se važnost stvaranja dobrih, iskrenih i pozitivnih odnosa s roditeljima, kako bi se stvorilo povjerenje i stekli uvjeti za razvijanje suradničkih i partnerskih odnosa.

Rezultati istraživanja ukazuju da je najčešći oblik savjetodavnog rada pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, individualni razgovori, zatim roditeljski sastanci, a najmanje škola za roditelje i posjeti obiteljskom domu.

Noviji oblici komunikacije su zastupljeni u manjoj mjeri, što nije posljedica digitalne nepismenosti roditelja, već nedovoljne informiranosti roditelja o novim oblicima suradnje, a

odgovornost za takvu situaciju postavljena je na odgojno – obrazovne ustanove, koje na tom području trebaju uložiti više rada. Nadalje, ispitanici navode različite teme koje koriste u savjetodavnom radu s roditeljima, gdje najviše ispitanika napominje temu jačanja roditeljskih kompetencija, zatim podrška u rješavanju problemskih situacija, a manje zastupljene teme, ali ne manje važne, su obiteljska situacija, specifičnosti razvoja, konflikti roditelja, roditelji i dijete s teškoćama u razvoju i nesuglasice u komunikaciji s odgojiteljima ili ustanovom. Ovi rezultati ukazuju na jasnu potrebu za savjetodavnim radom i potrebu za pružanje podrške i jačanja roditeljskih kompetencija, ali i jačanja komunikacijskih vještina i kompetencija odgojitelja.

Rezultati istraživanja na području stavova pedagoga o savjetodavnom radu, ukazuju na raspršenost u odgovorima slaganja i ne slaganja s određenom tvrdnjom. Naglasak stavljaju na timski rad i stručnu literaturu kao pomoć u obavljanju savjetodavnog rada s roditeljima.

Kad smo ispitivali probleme u savjetodavnom radu s kojima se pedagozi susreću u radu s roditeljima, najviše problema pedagozi vide u suradnji s roditeljima, odnosno ne suradljivosti, ne zainteresiranosti i ne iskrenost roditelja te nerazumijevanja važnosti rane intervencije. Na temelju ovih podataka može se zaključiti da postoje teškoće u komunikaciji, da komunikacijski procesi nisu dobro i dovoljno razvijeni i odgovornost ustanove koja nije roditeljima pružila i omogućila kvalitetan pristup informacijama o ranoj intervenciji.

Rezultati stavova ispitanika o poticanju roditelja na savjetovanje s pedagogom od strane odgojitelja ukazuju na visoku osviještenost odgojitelja na tom području.

U Tablici 8, ispitivala se podrška ravnatelja i drugih stručnjaka za savjetodavni rad pedagoga. Rezultati su ukazali da pedagozi za svoj savjetodavni rad u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja imaju vrlo visoku podršku. Samo 4,3% navodi da podrške nema.

Posljednji dio u istraživanju odnosio se na mišljenje o savjetodavnom radu pedagoga i preporuke za unapređenje. Rezultati ukazuju da većina ispitanika misli da ima razvijene kompetencije za savjetodavni rad s roditeljima, no potrebno se dalje razvijati kroz stručne edukacije i cjeloživotno obrazovanje. Pedagozi navode da bi savjetodavni rad s roditeljima moglo unaprijediti, osim jačanja kompetencija, stručna literatura, izmjena iskustva dobre prakse, jačanje digitalnih kompetencija, dodatne edukacije, refleksije i supervizije.

Nadalje, pedagozi su mišljenja da jedino suradnički, timski odnosi unutar ustanove mogu osigurati ostvarivanje ciljeva koji su postavljeni, dobra klima i kultura ustanove i manje administrativnih poslova. Zaključno, istraživanje ukazuje da u procesu suradnje i savjetovanja, jednaku odgovornost imaju svi akteri koji su dionici istog procesa, a imaju zajednički cilj,

dobrobit djeteta. Budući da je važnost savjetodavnog rada pedagoga s roditeljima u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja izuzetno bitna i kroz rad objašnjena, ovo područje rada zahtjeva daljnja istraživanja.

6. LITERATURA

1. Agencija za odgoj i obrazovanje (2009), Ravnatelj škole – upravljanje – vođenje, NSO, Zagreb
2. Alexander ,J.J., Sandahl, D.I. (2017), Danski odgoj djece, Egmont, Školska knjiga, Zagreb
3. Antulić Majcen, S., Pribela – Hodap, S. (2017) Prvi koraci na putu prema kvaliteti, Samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, MediaPrint – tiskara Hrastić d.o.o., Zagreb
4. Arambašić, L. (1996) Savjetovanje, u: Pregrad, J. (ur.) Stres, trauma, oporavak, Društvo za psihološku pomoć, str. 63-86, Zagreb
5. Bezinović, P., Marušić, I., Ristić Dedić, Z. (2012) Opažanje i unapređivanje školske nastave, Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb
6. Bezinović, P. (2006) Definicija i poticanje ključnih kompetencija u Europskom obrazovanju – doprinos oslobađanju ljudskih potencijala
7. Bratanić, M. (1990) Mikropedagogija, Školska knjiga, Zagreb Bognar, L., (2000.), Pedagogija između pedocentrizma i sociocentrizma: U: Babić, N. (ur), Irović, S. (ur), Interakcija odrasli-dijete i autonomija djeteta: zbornik radova sa znanstvenog kolokvija s međunarodnim sudjelovanjem, Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera, Visoka učiteljska škola
8. Božičević, V., Brlas, S., Gulin, M. (2012) Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja, Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko – podravske županije, Grafiti Becker, Virovitica
9. Etički kodeks pedagoga (2003) Napredak, 144(2),264-265
10. Forward, S., Buck, C. (2002) Otrovni roditelji, prevladavanje njihovog bolnog nasljedstva i spašavanje vlastitog života, Biblioteka Anima, BIOS – Društvo roditelja, Hrvatska udruga za zaštitu djece od zlostavljanja i zanemarivanja, Zagreb

11. Fullan, M. (2005), Leadership end Sustainability. Sage pub.com
12. Giddens, A. (2005) Odbjegli svijet, Kako globalizacija oblikuje naše živote, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, Klub studenata sociologije Diskrepancija
13. Glasser, W. (1994) Kvalitetna škola, Educa, Zagreb
14. Glasser, W., (2001), Realitetna terapija u primjeni, Alinea, Zagreb
15. Glasser, W., (2004), Teorija izbora, Alineja, Zagreb
16. Glasser, W. (2005) Kvalitetna škola bez prisile, Educa, Zagreb
17. Hackney, H. L., Cormier, S. (2012), Savjetovatelj – stručnjak: procesni vodič kroz pomaganje, Naklada slap, Jastrebarsko
18. Hechler, O. (2010), Pedagoško savjetovanje, Erudita, Zagreb
19. Jaeckle, S. (2006) Managing Yourself and Your Learning. U: T. Bruce (ur), Early Childhood – A Guide for Students. London, SAGE Publications Ltd.
20. Janković, J., (1997), Savjetovanje – nedirektivni pristup, Alinea, Zagreb
21. Janković, J.,(2004), Savjetovanje u psihosocijalnom radu, Zagreb: Etcetera
22. Jurić, V. (1979) Metoda razgovora u nastavi, Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta
23. Jurić, V., Mušanović, M., Staničić, S., Vrgoč, H. (2001) Konceptija razvojno – pedagoške djelatnosti stručnih suradnika (prijedlog), Ministarstvo prosvjete i školstva, Zagreb: Prosvjetno vijeće
24. Jurić, V. (2004) Metodika rada školskog pedagoga, Školska knjiga, Zagreb
25. Juul, J. (2018) Četiri vrijednosti koje će djecu pratiti do kraja života, Harfa, Split
26. Juul, J. (2018) Kako biti vođa vučjeg čopora, Naklada OceanMore d.o.o., Zagreb Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
27. Kesić, T. (2003) Integrirana marketinška komunikacija, Opinio, Zagreb

28. Ketterson, T.U., Blustein, D.L. (1997) Attachment Relationships and the Career Exploration Process. *Career Development quarterly* 46, No. 2, str. 167 – 178.
29. Klaić, B. (2004) Rječnik stranih riječi, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb
30. Krizmanić, M., Kolesarić, V. (1989) Pokušaj konceptualizacije pojma „Kvaliteta života“, *U: Primijenjena psihologija*, 10, 179 - 185
31. Lalović, Z. (2009), *Naša škola: Metode učenja/nastave u školi*, Podgorica: Zavod za školstvo
32. Ledić, J., Staničić, S., Turk, M. (2013) *Kompetencije školskog pedagoga*, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka
33. Lukić, I., Katinić, M., Ćurko, B., Zec, M. (2014), *Etika 1, Školska knjiga*, Zagreb
34. Ljubetić, M. (2007) *Biti kompetentan roditelj, „Mali profesor“*, Zagreb
35. Ljubetić, M. (2009) *Vrtić po mjeri djeteta*, Školske novine d.d., Zagreb
36. Ljubetić, M. (2012) *Nosi li dobre roditelje roda, odgovorno roditeljstvo za kompetentno dijete*, Profil International, Zagreb
37. Maleš., D., Milanović, M. I Starčević, I. (2003.), *Živjeti i učiti prava*, Filozofski fakultet, Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demokratsko građanstvo, Zagreb
38. Maslach, C. (1982) *Burnout: the cost of caring*. Upper Saddle River. NJ: Prentice Hall.
39. Miljak, A. (2009), *Življenje djece u vrtiću*, SM Naklada d.o.o., Zagreb
40. Ministarstvo znanosti , obrazovanja i športa (2006) *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Zagreb
41. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2014) : *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, Zagreb
42. Mušanović, M., Staničić, S., Jurić, V., Vrgoč, H. (2002) *Razvojna pedagoška djelatnost. u: Konceptija promjena odgojno – obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj*, Ministarstvo

prosvjete i športa RH i Prosvjetno vijeće, Zagreb

43. Nelson-Jones, R. (2007) Praktične vještine u psihološkom savjetovanju i pomaganju, Naklada Slap, Jastrebarsko
44. Pećnik, N., Starc, B. (2010) Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece, Rastimo zajedno, UNICEF Hrvatska, Denona d.o.o., Zagreb
45. Piršl, E. i sur. (2016), Vodič za interkulturalno učenje, Naklada Ljevak, Zagreb
46. Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, NN 24/15
47. Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju darovitih učenika, NN 59/90
48. Pravilnik o srednjoškolskom obrazovanju darovitih učenika, NN 90/93
49. Previšić, V. (2007) Pedagogija i metodologija kurikuluma, Školska knjiga, Zagreb
50. Polić, M. (1996), Filozofija odgoja, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb
51. Posavec, K., Sablić, M., Hrvatsko pedagogijsko društvo, pedagogija i kultura, svezak 3
52. Potočnjak, B. (1983) Uloga roditelja u odgoju djece, Otokar Keršovani, Opatija
53. Rečić, M. (2007) Mala škola roditeljstva, Tempo, Đakovo
54. Relja, J. (2005) Interpersonalna komunikacija kao osnova pedagoškog vođenja u savjetodavnom radu s obiteljima, U: Napredak, 146, 3, 389 - 396
55. Relja, J. (2006) Etički aspekti djelovanja stručnog suradnika pedagoga u radu s roditeljima, U: Napredak, 147, 3, 378 – 386.
56. Resman, M. (2000) Savjetodavni rad u vrtiću i školi, Hrvatski pedagoško - književni zbor, Zagreb
57. Richard S. Lazarus, Folkman, S. (2004), Stres, procjena, i suočavanje, Naklada slap, Jastrebarsko
58. Rosić, V. (1998), Obiteljska pedagogija, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka
59. Rosić, V. i Zloković, J. (2003) Modeli suradnje obitelji i škole. Đakovo: Tempo d.o.o, Pedagoška biblioteka za učitelje i odgajatelje.

60. Sablić, M., (2014), Interkulturalizam u nastavi, Naklada Ljevak, Zagreb
61. Slunjski, E. (2011) Kurikulum ranog odgoja, istraživanje i konstrukcija, Školska knjiga, Zagreb
62. Slunjski, E. (2019) Izvan okvira 4, mudrost vođenja: prikazi istraživanja i alati razvoja prakse vođenja, Element, Zagreb
63. Staničić, S. (1989) Razvojno pedagoška djelatnost u školi, JUMENA, Zagreb
64. Staničić, S. (2005) Uloga i kompetencije školskog pedagoga, Pedagogijska istraživanja 2(1): 35 – 47, Zagreb
65. Staničić, S., Zekanović, N. (2011) Pravno – pedagoški priručnik za osnovne i srednje škole, Znamen, Zagreb
66. Suchodolski, B. (1988) Permanentno obrazovanje i stvaralaštvo, Školske novine, Zagreb
67. Šagud, M. (2006) Odgajatelj kao reflektivni praktičar, Visoka učiteljska škola, Petrinja
68. Turk, M., (2017) Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga, zbornik radova, zbornik u čast Stjepana Stančića, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka
69. Vrcelj, S. i Mušanović, M., (2001), Prema pedagoškoj futurologiji, Rijeka: Grafotrade
70. Vrcelj, S. (2018) Što školu čini školom, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka
71. Vrcelj, S. (2020) Pedagoško savjetovanje, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka
72. Vujičić, L. (2011) Istraživanje kulture odgojno – obrazovne ustanove, Povjerenstvo za izdavačku djelatnost Sveučilišta u Rijeci, Rijeka
73. Zanimović, M., (1988), Opća povijest pedagogije, Zagreb, Školska knjiga
74. Žužić, S. (2012) Pedagoška supervizija, Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin
75. Žužić, S., Markušić, P. (2017) Percepcija profesionalnog statusa i ugleda pedagoga, U: Turk, M. (Ur), Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka

Izvori s interneta:

Agencija za odgoj i obrazovanje (2013) preuzeto sa:
https://www.azoo.hr/images/AZOO/2013.AZOO_Programrada.pdf

Konvencija o pravima djeteta (Convention on the Rights of the Child), (2001) Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, preuzeto sa:

<https://www.unicef.hr>

[EUR-Lex - 32019H0605\(01\) - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019H0605(01))

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2008), Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, preuzeto: <https://narodne-novine.nn.hr>

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2011) Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, preuzeto : <https://www.zakon.hr>

Ustav RH, NN 56/90, 135/97, 08/98,113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14, dostupno na portalu: <https://zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>

Članci:

1. Archard, D.& Uniacke, S. (2020) The Child's Right to a Voice I SpringerLink (nsk.hr),
preuzeto: <https://link-springer-com.ezproxy.nsk.hr/article/10.1007/s11158-020-09491-z>
2. Bašić, S. (2013), Odgoj djece između zaštite i autonomije, pregledni članak,
preuzeto sa: www.korakpokorak.hr
3. Bilankov, M., Hitrec, S. (2007) Izostanci učenika srednjih škola,
preuzeto sa: www.deseta.hr
4. Brennan, M. (2016) Rule Breaking in the Child Care Centre: Tensions for Children and Teachers, IJEC, 48; 1-15, preuzeto:

<https://link--springer-com.ezproxy.nsk.hr/article/10.1007/s13158-015-0153-x>

5. Campana, K., Martens, M., Filippi, A., & Clunis, J. (2020) A "Library School". Building a Collaborative Preschool-Library Partnership to Support Whole Family Engagement I SpringerLink (nsk.hr), Early Childhood Education Journal, preuzeto:
<https://link-springer-com.ezproxy.nsk.hr/article/10.1007/s10643-020-01127-4>
6. Cherry, K., Advantages and Disadvantages of Online Therapy, 2019., dostupno na portalu :
<https://www.verywellmind.com/advantages-and-disadvantages-of-online-therapy-2795225>
7. Chen, J.J., Martin, A., Erdosi – Mehaffey, V. (2016) The Process and Impact of the Infant/Toddler Credential as Professional Development: Reflections from Multiple Perspectives and Recommendations for Policy, Early Childhood Educ J (2017), preuzeto: <https://link-springer-com.ezproxy.nsk.hr/article/10.1007/s10643-015-0767-5>
8. Đuranović, M. & Opić, v. (2013) Mogućnosti prevencije rizičnih ponašanja djece predškolske dobi, Magistra ladertina, 8(1.), 101-111.
9. Erwin, J. E., Maude, P. S., Palmer, B. S., Summers, A. J., Brotherson, J. M., Haines, J. S., Stroup-Rentier, S. V., Zheng, Y., Peck, F. N. (2015) Fostering the Foundations of Self – Determination in Early Childhood: A Process for Enhancing Child Outcomes Across Home and School, EARLY Childhood Educ J (2016), preuzeto:
<https://link-springer-com.ezproksy.nsk.hr/article/10.1007/s10643-015-0710-9>
10. Freudenberger, H. J. (1974). Staff Burnout Journal of Social Issues, 30, 159 – 165., preuzeto:
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-4560.1974.tb00706.x>
11. Fajdetić, M., i Šnidarić, N., (2014) ,Kompetencije stručnog suradnika pedagoga u suvremenoj pedagoškoj praksi , Vol.154, br. 3 (2014) , dostupno na:
<https://hrcak.srce.hr/138846>

12. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, (2020), pristup: 9.01.2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica>.
13. Jukić, R. (2013), Moralne vrijednosti kao osnova odgoja, Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja, Vol. XI No. 3, 2013, preuzeto sa : <https://hrcak.srce.hr/111399>, pregledni članak
14. Low, P. K. (2009) Considering the Challenges of Counselling Practice in Schools, preuzeto: <https://link-springer-com.ezproxy.nsk.hr/?url=https%3A%2>
15. Lukaš, M., Gazibara, S. (2010) Modaliteti suradničkih odnosa školskog pedagoga i roditelja, Život i škola.: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, br. 24 (2/2010), god. 56. str.210-229, preuzeto: <https://hrcak.srce.hr/file/94968>
16. Maleš, D., Stričević, I., Ljubetić, M. (2/2010) Osposobljavanje budućih pedagoga za rad s roditeljima, Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, br. 24 (2/2010), god. 56., str. 35 – 44., preuzeto: <https://hrcak.srce.hr/63270>
17. Mavračić Miković, I. (2019) Stavovi odgojitelja o oblicima suradnje i partnerstva u dječjem vrtiću, Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta u Osijek, Vol. 3 No. 3., 2019, <https://hrcak.srce.hr/234848>
18. McGuire, S.N. & Meadan, H. (2020) Social Inclusion of Children with Persistent Challenging Behaviors, Early Childhood Education Journal, preuzeto: <https://link-springer-com.ezproxy.nsk.hr/article/10.1007/s10643-020-01135-4>
19. Paredes, M. D., Choi, M.K., Dipal, M., Edwards-Joseph, A. R. A. C., Ermakov, N., Gouveia, A. T., Jain, S., Koyama, C., Hinkle & Benshoff, J.M. (2008) Globalization: A Brief Primer for Counselors, International Journal for the Advancement of Counselling volume 30, pages 155- 166(2008), preuzeto: <https://link-springer-com.ezproxy.nsk.hr/article/10.1007/s10447-008-9053-1>

20. Pažin – Ilakovac, R. (2015) Od savjetodavnog rada do pedagoškog savjetovanja u školi, Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, Magistra Ladertina, Vol. 10. No. 1., 2015.
Preuzeto :
<https://hrcak.srce.hr/154214>
21. Petani, R. (2020) Role of the pedagogue and his impact on counselling work in the school, University of Zadar, preuzeto: [ROLE OF THE PEDAGOGUE AND HIS IMPACT ON COUNSELLING WORK IN THE SCHOOL - CROSB \(irb.hr\)](https://www.irb.hr/154214)
22. Proleksis enciklopedija online, preuzeto:
<https://proleksis.lzmk.hr>
23. Rowe, D., Taking responsibility: school behaviour policies in England, moral development and implications for citizenship education, Journal of Moral Education, vol. 35, 2006., str. 519-531., preuzeto:
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03057240601026865>
24. Rushton, S., Joula – Rushton, A., Larkin, E. (2010) Neuroscience, Play and Early Childhood Education: Connections, Implications and Assessment, Early Childhood Educ J, 37; 351- 361, preuzeto:
<https://link.springer.com.ezproxy.nsk.hr/article/10.1007/s10643-009-0359-3>
25. Skočić - Mihić, S., Srića, S. (2016) Jesu li zadovoljniji roditelji koji češće surađuju s odgajateljima? , pregledni članak, preuzeto: 6.07.2021.
<https://www.researchgate.net/publication/312377386>
26. Staničić, S. (2005) Uloga i kompetencije školskih pedagoga, pregledni članak, preuzeto: <https://hrcak.srce.hr/139347>
27. Šustek, I. (2016) Aktivno učenje u kontekstu odgoja i obrazovanja, Život i škola Vol. LXII No3, (2016),
preuzeto: <https://hrcak.srce.hr/176882>
28. Tadlock-Marlo, R. L., Zyromski, B., Asner-Ja & K.K., Shena, Y. (2013) One School Many

- Differences; An Assessment Tool for School Counselors and Multicultural Counseling I
SpringerLink(nsk.hr),
preuzeto: <https://link-springer-com.ezproxy.nsk.hr/article/10.1007/s10447-012-9179-z>
29. Vrcelj, S., Mrnjauš, K. (2014) Savjetodavna (ne)moć self- help literature, Školski vjesnik, časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu, vol. 63, br. 1-2 (2014), str. 181-199,
preuzeto: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=184153
30. Vrcelj, S. (2016) Izazovi kojima su pedagozi izloženi u savjetodavnom radu- globalizacijski kontekst i (anti)vrijednosti, Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu, vol. 65, br. 1 (2016) str. 59-73,
preuzeto: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=261356
31. Žganec, N. i Miljenović, A. (2011) Multikulturalizam u socijalnom radu, Vol. 18, br. 3 (2011), preuzeto: <https://hrcak.srce.hr/7526>
32. Wagner Jakab, A. (2008) Obitelj – sustav dinamičnih odnosa u interakciji, Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, Vol 44, br. 2, str. 119 128,
preuzeto sa :<https://hrcak.srce.hr/30728>

7. PRILOZI

Anketni upitnik

Stavovi pedagoga u savjetodavnom radu s roditeljima u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Poštovani,

molim Vas da ispunite navedeni upitnik u svrhu završnog diplomskog rada na studiju Pedagogije, Filozofski fakultet u Rijeci. Trajanje upitnika je 5-10 minuta i odgovori su anonimni. Hvala Vam na sudjelovanju!

*Obavezno

Spol *

M

Ž

Molim Vas upišite starosnu dob *

Molim Vas navedite godine radnog staža u profesiji pedagoga *

Navedite da li imate neko od zvanja/napredovanja. Ako imate navedite koje? *

Molimo Vas da u sljedećim tvrdnjama označite koliko se slažete ili ne slažete s navedenim tvrdnjama (1 – uopće se ne slažem, 2- ne slažem se, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 u potpunosti se slažem) *

Formalnim obrazovanjem usvojio/la sam znanja i vještine za savjetodavni rad s roditeljima *

1

2

3

4

5

Neformalnim obrazovanjem (seminari, stručna usavršavanja..) stekla sam kompetencije za savjetodavni rad s roditeljima *

1

2

3

4

5

Timski rad svih članova stručne službe jedan od uvjeta za što kvalitetniji ishod savjetodavnog rada? *

1

2

3

4

5

Savjetodavni rad smatram jedno od važnijih područja profesije pedagoga *

1

2

3

4

5

Stručna literatura pomaže mi u razvoju kompetencija za savjetodavni rad *

1

2

3

4

5

Uloga pedagoga u savjetodavnom radu gurnuta je u drugi plan s obzirom na druge obveze s kojima se pedagog u jednom radnom danu susreće? *

1

2

3

4

5

Osim rada s djecom i roditeljima, savjetodavni rad usmjeren je i prema drugim zaposlenicima ustanove *

1

2

3

4

5

Poznavanje načela rada se roditeljima (povjerenje, etičnost, uvažavanje, poštovanje) čine temelj kvalitetnog savjetovanja *

1

2

3

4

5

Koje oblike suradnje s roditeljima najčešće koristite u savjetodavnom radu: *

Roditeljski sastanak

Skupna informiranja

Individualni razgovor

savjetovanja

Pedagoške radionice

Tematske rasprave

Škola za roditelje

Online suradnja

Pisane obavijesti o djetetu

Posjet roditeljskom domu

Telekomunikacija

ne mogu procijeniti

Smatrate li da je u savjetovanju s roditeljima fizički kontakt važniji od online razgovora *

Da

Ne

Ako da, zašto? Ako ne, zašto? *

Roditelji prema savjetovanju *

pokazuju interes

Ne pokazuju interes

Iniciraju savjetovanje

Da li smatrate da roditelji u procesu savjetovanja daju relevantne povratne informacije o izazovima/problemima s kojima se susreću? *

Da

Ne

Ne mogu procijeniti

Temeljem kojih aktivnosti provodite savjetodavni rad s roditeljima? *

Koje teme provodite u savjetodavnom radu? *

S kojim problemima se susrećete u savjetodavnom radu s roditeljima? *

S kojim problemima Vam se obraćaju roditelji za savjetovanje *

Da li svoj savjetodavni rad smatrate kvalitetnim, ako da, zašto? Ako ne, zašto? *

Da li u Vašoj ustanovi imate podršku ravnatelja i stručnih suradnika u savjetodavnom radu s roditeljima *

DA

NE

NE MOGU PROCIJENITI

Potiču li odgojitelji roditelje na savjetovanje s pedagogom? *

Da

Ne

Prema Vašem mišljenju, što bi unaprijedilo savjetodavni rad pedagoga s roditeljima *

Navedete neke prijedloge za poboljšanje suradnje roditelja i pedagoga? *